

Περιεχόμενα

MOTIVATING YOUR STUDENTS WITH GROWTH MINDSET FEEDBACK	
Κινητοποιώντας τους μαθητές για να προοδεύσουν	4
Πώς λειτουργεί ένας εκπαιδευτικός με Νοοτροπία Ανάπτυξης	5
Πώς η Νοοτροπία Ανάπτυξης μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να εξελιχθούν	6
Νοοτροπία Ανάπτυξης και Αξιολόγηση	6
Αξιολόγηση (Evaluation) - Εκτίμηση (Assesment)	7
Ανατροφοδότηση - Μορφές Ανατροφοδότησης	8
Όχι ακόμα: Μια μαγική φράση	8
Κι όμως ο έπαινος δεν ωφελεί πάντα	9
Εικόνες κι εντυπώσεις από τη Νίκαια και την Κυανή Ακτή (Ο τόπος, οι άνθρωποι)	10
CULTURE AND HERITAGE IN ICELAND A SUSTAINABLE LIFESTYLE CONNECTED WITH THE LOCAL ENVIRONMENT	
Η προτελευταία χώρα που εποίκίστηκε στον κόσμο: Ισλανδία, οι απαρχές	18
Το Alping	19
Ζητήματα βιωσιμότητας και δημοκρατίας – σεμινάριο/τάξη	21
Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα, έννοιες αλληλένδετες (οι 6 πυλώνες)	22
Μα τι χώρα!	26
Υπάρχουν χρώματα στην Ισλανδία;	27
Ας γνωριστούμε λίγο καλύτερα...	28
Μια θετική, ανθεκτική άποψη για τη ζωή!	30

Πετρογραφήματα

Περιοδικό του 4^{ου} Γυμνασίου Πετρούπολης

Στρατηγού Κεφαλά 38 & Μυστρά, Πετρούπολη, Τ.Κ. 13231, Τηλ. / φαξ: 2105010030, www.schoolpress.sch.gr/4gym petr

Την ύλη επιμελήθηκαν οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στις κινητικότητες.

Τον δημιουργικό σχεδιασμό ανέλαβε ανιδιοτελώς η κ. Μάρθα Δελτούζου, την οποία ευχαριστούμε θερμά!

Στις κινητικότητες συμμετείχαν οι εκπαιδευτικοί:

Α. Μπότσαρη, Δ. Κλαδίτου, Ε. Τσουκνάκη, Α. Φλώρου (Νίκαια Γαλλίας)

Α. Δρόσου, Θ. Μπέτσου, Β. Σουφλέρη, Α. Χατζηφιλίππου (Ρέικιαβικ, Ισλανδίας)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ένα μακρύ και ιδιαίτερα ενδιαφέρον ταξίδι άρχισε για το σχολείο μας, αφού διαθέτει πλέον Διαπίστευση Erasmus+ για την περίοδο 2021 -2027, αποκτώντας απλουστευμένη πρόσβαση στις δυνατότητες που προσφέρει το συγκεκριμένο ευρωπαϊκό πρόγραμμα. Ήδη έχουμε προχωρήσει στην υλοποίηση των δράσεων της δεύτερης φάσης, ύστερα από την ολοκλήρωση της προηγούμενης. Τις εμπειρίες και τις γνώσεις που αποκομίσαμε από την πρώτη φάση της Διαπίστευσης παρουσιάζουμε σ' αυτό το έκτακτο τεύχος των «ΠΕΤΡΟΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ» που κρατάτε στα χέρια σας.

Ταξιδέψαμε σε δύο ευρωπαϊκές χώρες για να παρακολουθήσουμε σεμινάρια και να ανταλλάξουμε απόψεις με άλλους Έυρωπαϊούς εκπαιδευτικούς, διαπιστώνοντας τους κοινούς στόχους και προβληματισμούς μας.

Στο τραχύ περιβάλλον της Ισλανδίας και στη φιλική για τον άνθρωπο Κυανή Ακτή της Γαλλίας συναντήσαμε ανθρώπους με αγάπη και έγνοια για τον τόπο τους και την ιστορία του, που προσπαθούν για το καλύτερο με βάση αυτά που τους προσφέρει η φύση και η κοινωνική τους οργάνωση.

- ▶ Στη μακρινή **Ισλανδία**, εκεί που οι θεοί των παγωμένων ηφαιστειών δεν σταματούν να «βρυχώνται», πέντε εκπαιδευτικοί, γνώρισαν από κοντά την κουλτούρα, τον ιδιαίτερο τρόπο ζωής και το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας. Αντιμέτωποι με την τραχύτητα του εδάφους και του ψυχρού κλίματος, οι Ισλανδοί στήριξαν την επιβίωση και την ανάπτυξη τους στους πλούσιους ενεργειακούς πόρους του νησιού, τις οργανωτικές ικανότητες και τις δημοκρατικές τους συνήθειες.
- ▶ Στην ηλιόλουστη **Νίκαια της Γαλλίας**, μια πόλη με σεβασμό στη μακρά ιστορία της που συνδυάζει επιτυχώς την τουριστική ανάπτυξη με την πολιτιστική και βιώσιμη ευημερία των κατοίκων της, τέσσερις εκπαιδευτικοί ενημερώθηκαν για μια καινοτόμο παιδαγωγική μέθοδο, η οποία βασίζεται στα συμπεράσματα και τις παρατηρήσεις πολλών σύγχρονων ψυχολόγων αναφορικά με τον σημαντικό ρόλο της Αναπτυξιακής Νοοτροπίας στην ενεργοποίηση και εξέλιξη των μαθητών.

Δύο προορισμοί, σε δύο πολύ διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες, για να διαπιστώσουμε πόσο κοινές είναι οι ανάγκες των ανθρώπων, οι οποίοι πάντα βρίσκουν πολλούς και ετερόκλητους τρόπους για να τις καλύψουν. Αρκεί να αξιοποιούνται οι δυνατότητες όλων κι αυτό επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη της κοινωνικής συνοχής, τον σεβασμό στα Δικαιώματα, την προσωπικότητα και τη διαφορετικότητα του κάθε ανθρώπου, τη συνειδητοποίηση της απλής αλήθειας πως τα σπουδαία και μεγάλα έργα παράγονται από ομάδες ανθρώπων που συνεργάζονται αρμονικά. Και βέβαια με απεριόριστο σεβασμό στη Μητέρα- Φύση που τόσο κακομεταχειριστήκαμε οι άνθρωποι, παρόλο που είμαστε παιδιά της.

Οι βασικές αυτές αξίες που θα πρέπει να διέπουν τις ανθρώπινες δραστηριότητες καλλιεργούνται και εδραιώνονται μέσα από την Έκπαίδευση κι εδώ διαφαίνεται η τεράστια σημασία του πολυδιάστατου ρόλου της Σχολείας λοιπόν! Σ' αυτά βασίζεται η λύση των κοινωνικών προβλημάτων! Σχολεία «γερά θεμελιωμένα», όπως τα ονειρεύτηκε ο Κ. Παλαμάς:

Στον τόπο απάνου όχι πολέμων κάστρα
τα σχολειά χτίστε!

Διαπίστευση Erasmus+ 2021
Τομέας Σχολικής Εκπαίδευσης **6 στόχοι**

Ενδυνάμωση της ενεργητικής, υπεύθυνης στάσης
με εργαλείο τη διδασκαλία για τη δημοκρατία και τα Α.Δ. και μέσω αυτής για μια ειρηνική σχολική κοινότητα ίσων ευκαιριών, αλληλεγγύης, ελευθερίας.

Ευαισθητοποίηση για αντιμετώπιση ρατσιστικών συμπεριφορών,
που αναζωπύρωσε η αναστολή της δια ζώσης λειτουργίας του σχολείου, σε συνδυασμό με την έξαρση του φαινομένου στο κοινωνικό πεδίο πανευρωπαϊκά.

Επανασύνδεση με τον πολιτισμό
ως δομική ανάγκη μιας ολιστικής εκπαίδευσης που διαπλάθει ολοκληρωμένες προσωπικότητες και ενισχύει την πολυπολιτισμικότητα μέσω της ευρωπαϊκής κουλτούρας.

Επανασύνδεση με το φυσικό περιβάλλον
ως πλαίσιο αναφοράς για κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, υιοθέτηση στάσης ευθύνης με ανάληψη δράσης για την -ζητούμενη- οικολογική ισορροπία και την αειφόρο ανάπτυξη.

Επαναπροσδιορισμός της σωματικής υγείας και ευεξίας,
αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζει από τις νέες υγειονομικές συνθήκες το απειλούμενο, σωματικά και ψυχονοητικά, άτομο.

Ορθή, δημοκρατική, πολύπλευρη χρήση των ΤΠΕ,
οριζόντια αξιοποίησή τους, για ισότιμη χωρίς αποκλεισμούς πρόσβαση στα μέσα και την προώθησή τους ως εργαλείο για τον ψηφιακό πολίτη και τη διεθνοποίηση του οργανισμού.

4ο Γυμνάσιο Πετρούπολης
2021-1-EL01-KA120-SCH-000046776

IKY ERASMUS+ 2021-2027

MOTIVATE YOUR STUDENTS WITH GROWTH MINDSET FEEDBACK

ΝΙΚΑΙΑ, ΓΑΛΛΙΑ • 3-8 Απριλίου 2023

Κινητοποιώντας τους μαθητές για να προοδεύσουν

Εξοικειωθήκαμε με μια **δημοκρατική προσέγγιση διδασκαλίας**, η οποία

- δεν ξεχωρίζει τα παιδιά σε εκείνα «που μπορούν» κι εκείνα «που δεν μπορούν», αλλά παρέχει σε όλα αληθινά ίσες ευκαιρίες προόδου.
- βλέπει τους μαθητές, όλους ανεξαιρέτως, ως προσωπικότητες με μεγάλες δυνατότητες εξέλιξης και γι αυτό δημιουργεί **συμπεριληπτικό περιβάλλον μάθησης**.
- φροντίζει τόσο **το μυαλό** τους ωθώντας το στη φιλοπονία και την εργατικότητα, όσο και **την ψυχή** τους που την απαλλάσσει από τα «ζιζάνια» του στείρου ανταγωνισμού και του φόβου της αποτυχίας.
- τα παρακινεί επιπλέον να αναπτύξουν τις **κοινωνικές δεξιότητες** οι οποίες θα τους επιτρέψουν να ενταχθούν σε κοινωνικά σύνολα και να γίνουν ενεργοί πολίτες.

- τελικός της στόχος είναι να διαμορφώσει **υγιείς και ολοκληρωμένες προσωπικότητες**.

ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Η παιδαγωγική μέθοδος βασίζεται στα συμπεράσματα και τις παρατηρήσεις πολλών σύγχρονων ψυχολόγων αναφορικά με τον σημαντικό ρόλο της **Νοοτροπίας Ανάπτυξης** στην ενεργοποίηση και εξέλιξη των μαθητών.

Ο όρος **Νοοτροπία Ανάπτυξης (Growth mindset)** λειτουργεί σε αντιδιαστολή με τον όρο **Σταθερή Νοοτροπία (fixed mindset)**. Είναι δύο έννοιες που εισήχθησαν από την Αμερικανίδα ψυχολόγο **Carol Dweck**, η οποία μελέτησε τα ανθρώπινα κίνητρα και απέδειξε πόσο μεγάλη δύναμη έχει στη ζωή μας η **νοοτροπία** που διαθέτουμε, δηλαδή το σύνολο των πιο βασικών πεποιθησεών μας. Συνειδητά ή υποσυνειδητά, η νοοτροπία μας επηρεάζει τα «θέλω» μας και **μας ωθεί ή μας εμποδίζει να εκπληρώσουμε τις δυνατότητές μας**.

Η **Νοοτροπία Ανάπτυξης** εμπεριέχει την πεποίθηση ότι η νοημοσύνη και τα ταλέντα **μπορούν να αναπτυχθούν** με τον χρόνο από εκείνους που έχουν το θάρρος να αποδέχονται τις αποτυχίες και να μην εγκαταλείπουν την **προσπάθεια**, με αποτέλεσμα να προοδεύουν.

Αντίθετα, η **Σταθερή Νοοτροπία** θεωρεί ότι η νοημοσύνη εξαρτάται από εγγενείς ικανότητες, οπότε, αν κάποιος δεν είναι καλός σε κάτι, ποτέ δεν θα είναι καλός σε αυτό.

Η **νοοτροπία αυτή παράγει μια σειρά από σκέψεις και πράξεις που μας κρατούν στάσιμους, ενώ αντίθετα η πεποίθηση ότι οι ιδιότητές μπορούν να καλλιεργηθούν, δημιουργεί ένα πλήθος διαφορετικών σκέψεων και ενεργειών, που οδηγεί σε έναν εντελώς διαφορετικό δρόμο.**

FIXED MINDSET	GROWTH MINDSET
Η επιτυχία είναι θέμα ταλέντου, ευφυΐας	Η επιτυχία είναι θέμα προσπάθειας
Είμαι καλός στα Μαθηματικά, αλλά όχι στη Γλώσσα	Μπορώ να γίνω καλός μελετώντας
Δεν μου αρέσουν οι προκλήσεις κι οι δυσκολίες	Οι προκλήσεις κι οι δυσκολίες είναι ευκαιρίες για εξέλιξη
Η αποτυχία με κάνει να νιώθω ανίκανος	Η αποτυχία μου δείχνει τον δρόμο για τη βελτίωση
Όταν με αξιολογούν νιώθω ότι μου επιτίθενται	Η αξιολόγηση είναι ανατροφοδότηση για να εξελιχτώ
Η δική σου επιτυχία είναι απειλή για μένα	Η επιτυχία σου είναι έμπνευση για μένα
Αν κάτι μου είναι πολύ δύσκολο το εγκαταλείπω	Συνεχίζω να προσπαθώ, όσο κι αν έχω απογοητευτεί

Όλα είναι θέμα **νοοτροπίας** λοιπόν, εξαρτώνται από το πώς ο καθένας μας βλέπει τη ζωή. Όπως ακριβώς συμβαίνει και με ένα ποτήρι που έχει νερό μέχρι τη μέση: Ο αισιόδοξος θα πει ότι είναι μισογεμάτο, ενώ ο απαισιόδοξος το βλέπει μισοάδειο!

Έρευνες έχουν δείξει ότι **οι μαθητές με Νοοτροπία Ανάπτυξης** νιώθουν δυνατοί, δουλεύουν πιο σκληρά και είναι πρόθυμοι να αντιμετωπίζουν προκλήσεις και να μαθαίνουν από τα λάθη τους.

Αλλά **και οι εκπαιδευτικοί** που υιοθετούν αυτή τη νοοτροπία χαρακτηρίζονται από προσαρμοστικότητα, υιοθέτηση καινοτόμων πρακτικών που ανανεώ-

νουν τη δουλειά τους και ανθεκτικότητα στις δυσκολίες.

Φυσικά δεν περιοριστήκαμε στο θεωρητικό υπόβαθρο της μεθόδου:

- ▶ Αλληλεπιδρώντας με άλλους συμμετέχοντες, εφαρμόσαμε αποτελεσματικές **στρατηγικές**, εξοικειωθήκαμε με tips και φράσεις που βοηθούν τους μαθητές να υιοθετήσουν Νοοτροπία Ανάπτυξης.
- ▶ Κατανοώντας τη σημασία της εποικοδομητικής ανατροφοδότησης, αναφερθήκαμε στους **τρεις τύπους ανατροφοδότησης** (feed up, feed-back και feed-forward) και πειραματιστήκαμε με διάφορες τεχνικές, επιδιώκοντας να βρεθούμε **στη θέση των μαθητών** και να κατανοήσουμε πώς αισθάνονται όταν λαμβάνουν ανατροφοδότηση. Με άλλα λόγια νιώσαμε σαν μαθητές με την επιμορφώτρια σε ρόλο καθηγητή.
- ▶ Και επειδή ως εκπαιδευτικοί χρειαζόμαστε στήριξη στο δύσκολο έργο μας και ενίσχυση της αυτοπεποίθησης μας, εφαρμόσαμε **τεχνικές θετικής ανατροφοδότησης κι ενδυνάμωσης**, ανατρέχοντας σε δύσκολες περιστάσεις της επαγγελματικής μας πορείας που αντιμετωπίσαμε με επιτυχία.

ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΕΝΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΜΕ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- ▶ Εξηγεί με σαφήνεια στους μαθητές του τους **μαθησιακούς στόχους** του αντικειμένου που θα διδαχτούν και με ποια **κριτήρια** θα αξιολογηθούν.
- ▶ Τους παρέχει **χρόνο να σκεφτούν**: τι ξέρουν ήδη για το θέμα, τι πιστεύουν ότι σημαίνει η νέα έννοια που θα διδαχτούν, τι θα ήθελαν να μάθουν για αυτήν;
- ▶ Φροντίζει να κατανοήσουν οι μαθητές ότι το μυστικό της επιτυχίας βρίσκεται στην **εργατικότητα**.

Η επιμορφώτριά μας, Natalie Croome

- ▶ **Υποστηρίζει τους μαθητές του σε κάθε στάδιο της προσπάθειάς τους**, δεν ενδιαφέρεται μόνο για το αποτέλεσμα.
- ▶ Παρέχει **θετική ανατροφοδότηση**. Δεν εστιάζει μόνο στις αδυναμίες, επισημαίνει και τα δυνατά σημεία τους.
- ▶ Χρησιμοποιεί τη μαγική λέξη **«ακόμα»** όταν κάποιος μαθητής δεν τα κατάφερε σε κάποια εργασία: Δεν το κατάφερες... ακόμα! Στο μέλλον όμως...
- ▶ Προτιμά να **ενθαρρύνει δείχνοντας τον δρόμο** για να ολοκληρώσουν μια εργασία και να γίνουν καλύτεροι, **παρά να επαινεί το αποτέλεσμα**.
- ▶ **Αν θα επαινέσει, το κάνει σοφά. Δεν επαινεί τη νοημοσύνη ή το ταλέντο, αλλά τη διαδικασία: την προσπάθειά τους, τις στρατηγικές τους, την εστίασή τους, την επιμονή τους, τη βελτίωσή τους. Ξέρει ότι έτσι οι μαθητές του αποκτούν εργατικότητα, μεθοδικότητα και ανθεκτικότητα.**
- ▶ Γνωρίζοντας τις διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες των μαθητών του, **διαφοροποιεί τη διδασκαλία του**. Δοκιμάζει διαρκώς νέες στρατηγικές, χρησιμοποιεί οπτικούς, ακουστικούς, κιναισθητικούς τρόπους παρουσίασης, δημιουργεί **κλίμα ενεργητικής μάθησης και αλληλεπίδρασης**.
- ▶ Προωθεί την **ομαδική εργασία**, ως συμπεριληπτική και διαφοροποιημένη παιδαγωγική πρακτική, με την οποία αναπτύσσονται **κοινωνικές και συνεργατικές δεξιότητες**.
- ▶ **Ερεθίζει τη φυσική περιέργεια και φιλομάθεια των παιδιών** με τις κατάλληλες ερωτήσεις και με προσεκτικά διατυπωμένες παρατηρήσεις:

Δεν ρωτά μόνο

- τι,
- πού,
- πότε,
- ποιος,
- πώς

αλλά και

- γιατί άραγε...,
- εάν συνέβαινε αυτό... τι θα γινόταν...,
- τι θα έπρεπε/μπορούσε να γίνει...,
- τι πιστεύετε ότι θα γίνει όταν/αν...

- ▶ **Παραδέχεται τα λάθη του** και δείχνει στους μαθητές πως μαθαίνει από αυτά. Είναι πρόθυμος να κάνει **προσαρμογές βάσει των σχολίων των μαθητών**

Πώς σκέφτεται ένας μαθητής με «Νοοτροπία Ανάπτυξης», ή με Growth mindset;

- ✓ Όσο δύσκολα κι αν είναι τα πράγματα, εγώ δεν εγκαταλείπω.
- ✓ Ξέρω πως για να πετύχω τους στόχους μου χρειάζομαι χρόνο και προσπάθεια.
- ✓ Μπορώ να αντιμετωπίσω τους φόβους μου με θάρρος.
- ✓ Μπορώ να καταφέρω οτιδήποτε θέσω ως στόχο.
- ✓ Δεν τα κατάφερα ακόμα, αλλά σύντομα θα τα καταφέρω.

- ✓ Μαθαίνω από τα λάθη μου, δεν τα φοβάμαι.
- ✓ Πιστεύω στον εαυτό μου και νιώθω αυτοπεποίθηση.

Πώς σκέφτεται ένας μαθητής με «Σταθερή Νοοτροπία», ή αλλιώς Fixed Mindset;

- ✓ Αυτό είναι πολύ δύσκολο, το εγκαταλείπω.
- ✓ Γιατί να προσπαθήσω, αφού έτσι κι αλλιώς θα αποτύχω;
- ✓ Δεν είναι η καλύτερη εργασία μου, αλλά... δεν βαριέσαι, καλή είναι...
- ✓ Δεν είμαι τόσο ικανός όσο η συμμαθητής μου, ποτέ δεν θα καταφέρω αυτό που καταφέρνει εκείνος.
- ✓ Δεν μπορώ να το κάνω! Δεν είμαι αρκετά καλός.
- ✓ Με ενοχλεί όταν δεν έχω δίκιο ή όταν κάνω λάθος.

ΠΩΣ Η «ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ» ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕΙ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΕΞΕΛΙΧΘΟΥΝ

Η σύγχρονη νευροεπιστήμη έχει αποδείξει πως ο εγκέφαλός μας εξελίσσεται λύνοντας προβλήματα! **Κάθε δύσκολο πρόβλημα κι ένα μάθημα για το μυαλό μας!**

Κάθε φορά που «ξεβολουόμαστε» τον εγκέφαλό μας από την άνεσή του, με κάποιες απαιτητικές σκέψεις, κάθε φορά που τον σπρώχνουμε να μάθει κάτι νέο και δύσκολο, οι νευρώνες του μπορούν να σχηματίσουν **νέες, ισχυρότερες συνάψεις** και με την πάροδο του χρόνου γίνεται ταχύτερος στην επεξεργασία δεδομένων, πιο έξυπνος.

Επιστήμονες μέτρησαν την ηλεκτρική δραστηριότητα του

του εγκεφάλου μαθητών την ώρα που εργάζονται σε κάποια απαιτητική άσκηση ή καθώς προσπαθούν να βρουν και να διορθώσουν κάποιο λάθος. Ο εγκέφαλος των μαθητών με «Νοοτροπία Ανάπτυξης» ήταν πολύ πιο δραστήριος, γιατί μελετούσαν την άσκηση σε βάθος, την επεξεργάζονταν, μάθαιναν από αυτήν.

Και δεν μάθαιναν μόνο νέες γνώσεις, αλλά και τεχνικές, **στρατηγικές** μελέτης και επίλυσης προβλημάτων. Εφοδιάζονταν με **δεξιότητες** πολύτιμες για τη ζωή του κάθε ανθρώπου, αφού όλοι στην πορεία της ζωής μας θα χρειαστεί να αντιμετωπίσουμε μικρά ή μεγάλα προβλήματα.

Πολύ σημαντικό είναι και το εξής: Όσο περισσότερο ασχολούμαστε με την επίλυση δύσκολων καταστάσεων, τόσο περισσότερο αυξάνεται η **αυτοπεποίθησή** μας. Βλέποντας ότι τα καταφέρνουμε πιστεύουμε όλο και πιο πολύ στον εαυτό μας.

Κι αν αποτύχουμε; Ο άνθρωπος με «Νοοτροπία Ανάπτυξης» εκτός από αυτοπεποίθηση έχει και **επιμονή**. Ξέρει ότι η αποτυχία είναι προσωρινή και μας προετοιμάζει για την επιτυχία!

ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Πριν αρχίσουμε τη συζήτηση για την αξιολόγηση στο σεμινάριο, προβληματιστήκαμε πάνω στην παρακάτω εικόνα:

Το εκπαιδευτικό μας σύστημα

Όλοι είναι διάνοιες. Αλλά αν κρίνεις ένα ψάρι από την ικανότητά του να σκαρφαλώσει ένα δέντρο, θα περάσει την υπόλοιπη ζωή του πιστεύοντας ότι είναι ηλίθιο.

Μας είχε δοθεί η ευκαιρία να μιλήσουμε για **διαφοροποιημένη εξέταση**. Σκεφτήκαμε τι άλλο θα μπορούσαν να ερωτηθούν το χρυσόψαρο ή ο ελέφαντας ή όποιος άλλος από αυτούς τους μαθητές έχει αντικειμενική αδυναμία να ανταποκριθεί στο θέμα του τεστ. Καταλήξαμε σε πολύ ενδιαφέρουσες προτάσεις:

- ▶ **Περιγράψε το δέντρο. Πώς φαίνεται από τη δική σου οπτική γωνία;**
- ▶ **Σε τι θα μπορούσε να σου χρησιμεύσει το δέντρο;**
- ▶ **Πώς θα μπορούσε να είναι το δέντρο για να ανέβεις επάνω του;** (τροφή για δημιουργική σκέψη)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ (EVALUATION) - ΕΚΤΙΜΗΣΗ (ASSESSMENT)

Όλοι γνωρίζουμε τον κλασικό τρόπο αξιολόγησης (evaluation): Ο εκπαιδευτικός διδάσκει και ύστερα εξετάζει ή βάζει τεστ και βαθμολογεί. Μετρά τις επιδόσεις των μαθητών του. Όμως υπάρχει κι ένας άλλος τρόπος που οι εκπαιδευτικοί τον εφαρμόζουν συνεχώς στην τάξη και αποδίδεται με τον όρο **assessment**: Στο τέλος του μαθήματος αλλά και κατά τη διάρκεια του, ελέγχουν τι έχουν καταλάβει οι μαθητές τους. Οι πληροφορίες που παίρνουν τους βοηθούν να κάνουν τις απαραίτητες προσαρμογές και να προγραμματίσουν τη συνέχεια του μαθήματος.

Εκτίμηση (assessment)	Αξιολόγηση (evaluation)
Ελέγχει την εξέλιξη της μάθησης , καθ' όλη την διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας	Ελέγχει μόνο τι έχουν μάθει , σαν επιστέγασμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας
Είναι διαγνωστική : εντοπίζει αδυναμίες και προτείνει βελτιώσεις	Είναι επικριτική και ισοπεδωτική, στέκεται στις ελλείψεις, δεν προτείνει τρόπους βελτίωσης.
Σέβεται στις ιδιαιτερές ανάγκες του κάθε μαθητή.	Είναι ισοπεδωτική .
Είναι αλληλεπιδραστική , προωθεί τη συνεργασία .	Προκαλεί ανταγωνιστικότητα

Πώς επιτυγχάνεται αυτή η τόσο σημαντική λειτουργία; Είτε με απλές ερωτήσεις, είτε με ειδικά διαμορφωμένα φύλλα εργασίας, τις λεγόμενες **«ρουτίνες»**. Ας δούμε μερικές:

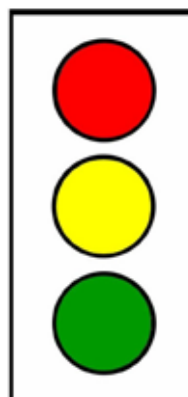
1. ΤΙ ΘΕΩΡΕΙΣ ΟΤΙ ΘΑ ΜΑΘΕΙΣ; ΤΙ ΕΜΑΘΕΣ ΤΕΛΙΚΑ;

Η μεσαία στήλη συμπληρώνεται στην αρχή του μαθήματος ενώ η δεξιά στήλη με την ολοκλήρωσή του. Έτσι, το παιδί συνειδητοποιεί τι έμαθε και ο εκπαιδευτικός πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στο μάθημα.

Θέμα διδασκαλίας	Μέχρι τώρα θεωρούσα...	Τώρα ξέρω...

2. Η βασική φιλοσοφία και των δύο παρακάτω υποδειγμάτων είναι να μας πουν τα παιδιά κάτι στο οποίο έγιναν καλύτερα αυτή την εβδομάδα, ή τον μήνα (**στόχος που πέτυχαν**) και κάτι που θα επιδιώξουν την επόμενη εβδομάδα (**νέος στόχος**).

Traffic lights (φωτεινοί σηματοδότες)

Κάτι που **θα σταματήσω να εφαρμόζω**, με βάση αυτά που έμαθα

Κάτι που **θα συνεχίσω να εφαρμόζω**, με βάση αυτά που έμαθα

Κάτι που **θα εφαρμόζω από εδώ και πέρα**, χάρη σε αυτά που έμαθα

2 stars and a wish (2 αστέρια και μια ευχή)

Τα δύο αστέρια είναι **αυτά που πέτυχα** και η ευχή **μία άμεση επιδίωξή μου**. (Εφαρμόστηκε σε τμήματα της Δευτέρας στο τέλος της προηγούμενης χρονιάς, με λίγο διαφορετικό τίτλο για να ταιριάζει στο γνωστό παλιό τραγούδι: «ένα αστέρι... και μίαν ευχή...»)

ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ: ΤΗΝ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

Σε κάθε περίπτωση, μαθητές και καθηγητές χρειαζόμαστε **ανατροφοδότηση**, δηλαδή συλλογή δεδομένων για την εκπαιδευτική/μαθησιακή διαδικασία, που βοηθά στον καθορισμό των επόμενων βημάτων.

Η Νοοτροπία Ανάπτυξης ενθαρρύνει τους μαθητές να βλέπουν την αξιολόγηση ως ευκαιρία ανατροφοδότησης και όχι ως κριτική.

Μιλάμε βέβαια για τη θετική, εποικοδομητική ανατροφοδότηση, που βοηθά τους μαθητές να πιστεύ-

ουν ότι οι δεξιότητες και οι γνώσεις τους μπορούν να αναπτυχθούν, αν θέσουν ως στόχο τη βελτίωσή τους και επικεντρωθούν σ' αυτόν. Έτσι ενεργοποιούνται και αυξάνεται η ικανότητά τους να ξεπερνούν τις αρχικές τους δυσκολίες.

Αντίθετα, η αρνητική ανατροφοδότηση μπορεί να αποθαρρύνει και να εμποδίσει τη μελλοντική πρόοδο τους. Επομένως, **η γνώση του πώς να παρέχεται εποικοδομητική ανατροφοδότηση είναι απαραίτητη για κάθε εκπαιδευτικό**

ΟΧΙ ΑΚΟΜΑ: ΜΙΑ ΜΑΓΙΚΗ ΦΡΑΣΗ

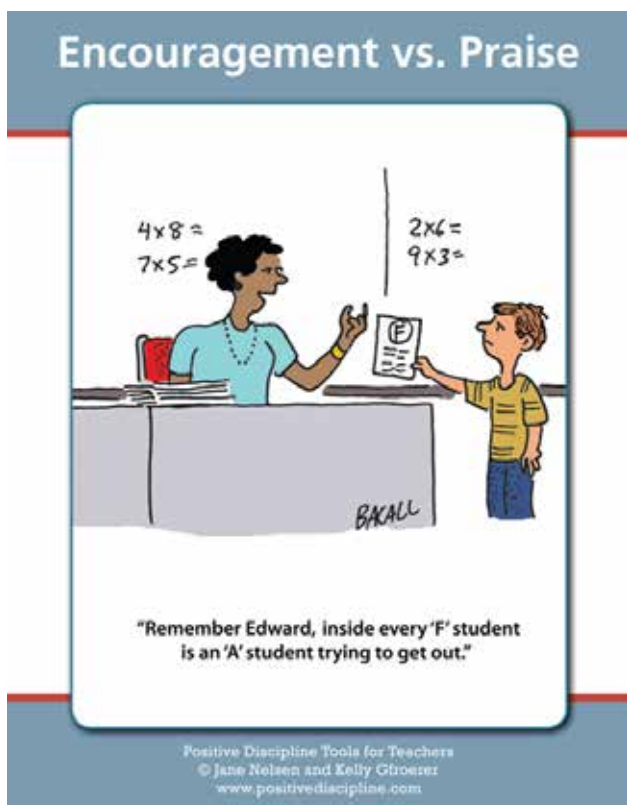
Ενας κακός βαθμός μπορεί να κάνει τους μαθητές να αποθαρρυνθούν και να προτιμήσουν να «τα παρατήσουν» παρά να προσπαθήσουν ξανά. Υπάρχει όμως εδώ μια μαγική φράση: **ΟΧΙ ΑΚΟΜΑ**.

Ας προ-σέξουμε τη δύναμή της. Πόσο διαφορετικά ακούγονται οι παρακάτω φράσεις με την προσθήκη του «ακόμα»: Δεν μπορώ να λύσω καμία εξίσωση ... ακόμα. Δεν είμαι καλός στη γυμναστική ...ακόμα. Δεν γράφω ωραία κείμενα... ακόμα. Και γενικότερα...Δεν τα κατάφερα... ακόμα.

ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗΣ (FEED BACK, FEED UP, FEED FORWARD)

FEED BACK	FEED UP	FEED FORWARD
Επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο ο μαθητής απέδωσε σε μια συγκεκριμένη εργασία	Βοηθά τους μαθητές να προετοιμαστούν για την εργασία που ακολουθεί.	Παρέχει στους μαθητές πληροφορίες, συμβουλές και στρατηγικές που μπορούν να χρησιμοποιήσουν σε μελλοντικές εργασίες.
Περιλαμβάνει θετικές επισημάνσεις, αλλά και συστάσεις για βελτίωση	Δίνει σαφείς κατευθύνσεις στους μαθητές (τι αναμένεται από αυτούς)	Δεν κρίνει , παρέχει υποστήριξη και καθοδηγεί, με βάση το υπάρχον επίπεδο κατανόησης και δεξιοτήτων
Είναι εποικοδομητική Ενθαρρύνει την αυτοαξιολόγηση (να αξιολογεί ο ίδιος ο μαθητής τις γνώσεις του)	Οι μαθητές αισθάνονται πιο σίγουροι , όταν ξέρουν τι αναμένεται από αυτούς	Ενθαρρύνει τους μαθητές να θέσουν στόχους για βελτίωση.

Όλα τα παιδιά αισθάνονται όμορφα όταν τα **επαινούν**, όταν νιώθουν πως τα εκτιμούν, ιδίως εκείνοι που δι-αδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη ζωή τους, όπως οι γονείς και οι δάσκαλοι. Όμως ο πολύς έπαινος μπορεί να είναι βλαβερός, γιατί δημιουργεί **εξάρτη-ση και ελλείμματα στην αυτοπεποίθηση** των μαθητών, αναπτύσσει ανταγωνιστικές τάσεις μεταξύ τους, ενώ μπορεί να λειτουργεί και αποθαρρυντικά. Είναι καλύτερα λοιπόν οι εκπαιδευτικοί, **αντί να επαινούμε, να ενθαρρύνουμε** τους μαθητές μας και να τους ωθούμε στην **προσπάθεια και την εργατικότητα**.

- Ο **μαθητής που επαινείται συχνά**, μαθαίνει να νιώ-θει **ικανοποιημένος μόνο όταν τον επαινούν**. Ο έπαινος είναι η ανταμοιβή του για την προσπά-θεια που κατέβαλε. Τα κίνητρά του είναι εξωτερι-κά.

Αντίθετα ο **μαθητής που ενθαρρύνεται**, είναι ικα-νοποιημένος με τον ίδιο του τον εαυτό, με αυτά που έχει καταφέρει. **Νιώθει ηθική ικανοποίηση** που πηγάζει από μέσα του, ανεξάρτητα από την ανταπόκριση του δασκάλου. Τα κίνητρά του εί-ναι εσωτερικά, επομένως διαρκούν. Ο μαθητής αυτός δεν παύει να προσπαθεί και το σπουδαιό-τερο: Νιώθει ότι αξίζει ανεξάρτητα από τη γνώμη των άλλων για εκείνον και έτσι **αποκτά αυτοπε-ποίθηση**.

- Επίσης ο **έπαινος** δημιουργεί αντιζηλιές και **ανα-πτύσσει ανταγωνιστικές τάσεις** μεταξύ των μαθη-τών, αφού εστιάζεται στους **μαθητές που «τα κα-τάφεραν»**. Είναι χαρακτηριστικό το **παράδειγμα** που κατέθεσε μια νηπιαγωγός: Όι μικροί μαθητές της έκαναν μια εργασία. Ό πρώτος που τελείωσε της έδειξε την εργασία του κι εκείνη αυθόρμητα

τον επαινέσε λέγοντας: «Μπράβο, ωραία δου-λειά!» Αμέσως τότε σηκώθηκαν 3-4 άλλοι μαθη-τές και την περιτριγύρισαν δείχνοντας τις δικές τους εργασίες και ρωτώντας: «Η δική μου; Σας αρέσει;»! Αντίθετα με τον έπαινο η **ενθάρρυνση** εστιάζεται στα θετικά σημεία **του κάθε μαθητή** και δεν δημιουργεί ανταγωνιστικό κλίμα. Όι μαθη-τές επικεντρώνονται στην πρόοδό τους, θέτουν στόχους τους οποίους προσπαθούν να επιτύ-χουν και **δεν αναλώνονται σε ανούσιες συγκρίσεις μεταξύ τους**.

- Έχει παρατηρηθεί επίσης ότι **οι μαθητές που επαι-νέθηκαν** για την εξυπνάδα τους μετά από εργα-σίες, αργότερα, είχαν την τάση να επιλέγουν **στό-χους χωρίς μεγάλες απαιτήσεις**, από φόβο μήπως δεν τα καταφέρουν αυτή τη φορά! Από την άλλη **τα παιδιά που ενθαρρύνονται** για την προσπάθειά τους δεν διστάζουν να αναμετρηθούν με **υψηλό-τερους στόχους**.

Το ερώτημα που προκύπτει είναι: Πώς πρέπει να μιλά ο εκπαιδευτικός στους μαθητές του για να τους ενθαρρύνει, αντί να τους επαινεί;

Μια μικρή αλλαγή στον τρόπο που μιλάμε στα παι-διά, στη **διατύπωση** που επιλέγουμε είναι αρκετή για να καλλιεργήσει μια διαφορετική νοοτροπία στους μαθητές μας:

- Χρησιμοποιώντας περισσότερο τις λέξεις **«Παρα-τήρησα, πρόσεξα»** αντί για τη φράση «Μου αρέ-σει». Φυσικά τότε πρέπει να πούμε στον μαθητή μια **συγκεκριμένη και αντικειμενική παρατήρηση**, για παράδειγμα: «Το προηγούμενο κείμενό σου δεν είχε παραγράφους, τούτο όμως έχει» ή «Είδα ότι δούλεψες πολύ» ή «Βλέπω ότι έκανες καλύ-τερα γράμματα».
- Εντάσσοντας το **«εσύ»** στις παρατηρήσεις μας, ώστε να παρακινούμε τους μαθητές στην **αυτο-αξιολόγηση**: «Πες μου πρώτα τη δική σου γνώμη για την εργασία σου» ή «Εσύ είσαι ευχαριστημέ-νος με την εργασία σου;» ή «Πες μου πώς σκέ-φτηκες και το έλυσες». Χρησιμοποιώντας το «εσύ» δίνουμε στον μαθητή το μήνυμα πως **πρω-ταγωνιστής της μαθησιακής διαδικασίας είναι εκεί-νος**: «Πρέπει να νιώθεις όμορφα που τα κατάφε-ρες».
- Επιβραβεύοντας την εργατικότητα, **την προσπά-θεια, όχι το αποτέλεσμα**. Για παράδειγμα «Φαίνεται η προσπάθειά σου, γι αυτό είχες καλό αποτέλε-σμα» ή « Δούλεψες με συνέπεια και τα κατάφε-ρες». Έτσι ο μαθητής μαθαίνει να αντλεί **ευχαρί-στηση από την επίτευξη των στόχων που θέτει**.
- Και τι γίνεται **αν χρησιμοποιήσω έπαινο**; Σε όλους μας φαίνεται τόσο φυσικός ο έπαινος, δεν χρει-άζεται λοιπόν να νιώσουμε άσχημα. **Αρκεί να αι-τιολογήσουμε τον έπαινό μας** και να δείξουμε στα παιδιά τα θετικά σημεία της εργασίας τους, να ξέρουν τι έκαναν και είχαν αυτό το καλό απο-τέλεσμα. Διατυπώνοντας με αυτό τον τρόπο τις παρατηρήσεις μας σπρώχνουμε τα παιδιά σε μια υγιή νοοτροπία προόδου, η οποία θα διαμορφώ-σει προσωπικότητα με αυτοπεποίθηση, που δεν θα φοβούνται να θέτουν στόχους και να προ-σπαθούν με επιμονή να τους επιτύχουν.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΝΙΚΑΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΥΑΝΗ ΑΚΤΗ

“Όταν συνειδητοποιήσα ότι θα έβλεπα αυτό το φως κάθε πρωί, δεν πίστευα στην τύχη μου. ... Η θάλασσα είναι γαλάζια, αλλά πιο γαλάζια από ό,τι την έχει βάψει κανείς ποτέ, ένα χρώμα εντελώς φανταστικό και απίστευτο. Είναι το μπλε του ζαφειριού, του φτερού του παγωνιού, ενός παγετώνα των Άλπεων και της αλκυόνας που λιώνουν μαζί. Και όμως δεν μοιάζει με κανένα από αυτά, γιατί λάμπει με την απόκοσμη λάμψη του βασιλείου του Ποσειδώνα.”

Ο Henri Matisse για την Κυανή Ακτή

Ο ΤΟΠΟΣ

Μόλις περάσει τα σύνορα Ιταλίας - Γαλλίας ο ταξιδιώτης που έρχεται από το Σαν Ρέμο, βλέπει να απλώνεται μπροστά του η **Γαλλική Ριβιέρα**: Μεντόν, Καπ Σεν-Μαρτέν, Μονακό, Βιλφράνς, Σεν-Ζαν Καπ Φερά, Νίκαια, Αντίμπ, Κάννες και πιο πέρα το Σεν-Τροπέ. Μια διαδρομή όπου το υπέροχο μπλε της Μεσογείου κυριαρχεί δίνοντας στον τόπο το άλλο του όνομα (**Κυανή Ακτή**) και, καθώς σμίγει με το πράσινο των Παραθαλάσσιων Άλπεων (Alpes Maritimes), δημιουργεί μια απίστευτη παλέτα χρωμάτων που συγκίνησε τόσους και τόσους ζωγράφους.

Όποιος ταξιδεύει εκεί την άνοιξη, όπως εμείς, βλέπει την παλέτα αυτή να εμπλουτίζεται με τα χρώματα των λουλουδιών: Η μπουκαμβίλια, το γιασεμί, το νυχτολούλουδο, οι γλυσίνες στολίζουν πάρκα και κήπους, όλα αρμονικά ταιριασμένα και περιποιημένα, ενώ πιο ψηλά παραχωρούν τη θέση τους στα πεύκα.

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Ταξιδέψαμε στη **Νίκαια** την πρώτη εβδομάδα του Απριλίου, Μεγάλη Εβδομάδα για τους Καθολικούς, όμως δεν περιοριστήκαμε στην περιήγησή της. Επισκεφτήκαμε επίσης τις **Κάννες**, το **Μονακό**, την **Αντίμπ** και το μεσαιωνικό χωριό **Eze**, χρησιμοποιώντας τα ΜΜΜ της περιοχής, μιας και θέλαμε να έρθουμε σε επαφή με τον καθημερινό τρόπο ζωής και την νοοτροπία των ανθρώπων, όσο βέβαια αυτό θα ήταν εφικτό.

Είναι αλήθεια πως για τους περισσότερους η Γαλλική Ριβιέρα είναι **κοσμοπολίτικη**, συνδεδεμένη με την καλοπέραση, την πολυτέλεια και τις διάσημες προσωπικότητες που την επισκέπτονται τακτικά, είτε για διακοπές, είτε για εκδηλώσεις όπως το φεστιβάλ κινηματογράφου των Καννών ή το Γκραν Πρι του Μονακό. Πολυτελέστατα ξενοδοχεία, θαλαμηγοί, κοσμοπολίτικες πλαζ, εστιατόρια με αστέρια Μισελέν...

Όμως παράλληλα με αυτή την προβεβλημένη πλευρά της περιοχής υπάρχει και η **καθημερινότητα των απλών ανθρώπων**, με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά της: Οι υπαίθριες **λαϊκές αγορές**, όπου μπορείς να βρεις διάφορα εγχώρια προϊόντα, από λουλούδια, λαχανικά και φρούτα μέχρι ποικιλίες τυριών, αλαντικών και κονφί. Οι άνθρωποι που ρεμβάζουν στην παραλιακή λεωφόρο της Νίκαιας καθισμένοι στις **μπλε καρέκλες** ή περπατούν στους δρόμους και, παρόλο που δεν κρύβουν την ενόχλησή τους όταν εμποδίζεις την πορεία τους «χαζεύοντας» στο πεζοδρόμιο, όμως «αφοπλίζονται» αμέσως, μόλις τους απολογηθείς με ένα «συγγνώμη» και ανταπο-

κρίνονται στο «μερσί» με ένα χαμόγελο. Κατεβαίνεις τα σκαλιά στον Λόφο του Κάστρου στη Νίκαια μαζί με ένα πλήθος τουριστών αλλά και ανθρώπων που αθλούνται και ξαφνικά περνά δίπλα σου ένας ποδηλάτης που κάνει ακροβατικά και οδηγεί το ποδήλατο ξαπλωμένος στη σέλα, χωρίς να κρατά τιμόνι.

Πήγαμε στην Αντίμπ Μεγάλο Σάββατο. Ζέστη και ο κόσμος είναι έξω από το σπίτι, είτε στην ηλιόλουστη παραλία για ηλιοθεραπεία, είτε στα σοκάκια της παλιάς πόλης για βόλτα, είτε στην υπαίθρια αγορά που έχει στηθεί σε κάποια από τις πολλές πλατείες. Οι ήχοι μιας τζαζ μπάντας σε τραβούν προς την κεντρική πλατεία της πόλης, όπου πλήθος κόσμου έχει συγκεντρωθεί γύρω από τους νεαρούς μουσικούς και διασκεδάζει. Λίγα στενά πιο κάτω μια γαμήλια πομπή. Οι μελλονύμφοι και οι καλεσμένοι τους προχωρούν με τα πόδια, αφού δεν χωρά αυτοκίνητο εκεί. Τα πολύχρωμα, λαμπερά ρούχα τους σε συνδυασμό με τους ήχους της μπάντας στην πλατεία σου δίνουν την αίσθηση πως βρίσκεσαι στη Ν. Ορλεάνη.

Και φυσικά η Κιανή Ακτή (Côte d'Azur στη γαλλική γλώσσα) είναι ένας **τόπος τέχνης** σε όλες τις μορφές της: Ζωγράφοι όπως ο Πικάσο, ο Ματίς, ο Σαγκάλ, αλλά και συγγραφείς όπως ο Κοκτό πέρασαν κάποτε ένα μέρος της ζωής τους εκεί. Η κάθε πόλη, το κάθε χωριό, όσο μικρό και αν είναι, έχει να επιδείξει ένα μουσείο τέχνης. Εξίσου σημαντικό όμως είναι πως **η τέχνη δεν βρίσκεται μόνο στα μουσεία**, αλλά συνεχίζει να δημιουργείται. Ιδιαίτερα στη Νίκαια κάνει αισθητή την παρουσία της σε κάθε σημείο της πόλης. Τα πάρκα και οι πλατείες φιλοξενούν **ποικίλα γλυπτά** μοντέρνας ή κλασικής τεχνοτροπίας, με αναφορές σε γεγονότα της τοπικής ιστορίας ή σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα. Στην κεντρική παραλιακή λεωφόρο, την Promenade des Anglais, καθώς θαυμάζεις τα **αρτ ντεκό κτίρια**, το βλέμμα σου πέφτει σε μια **υπαίθρια γκαλερί φωτογραφιών** όπου διάσημοι καλλιτέχνες ή απλοί πολίτες έχουν φωτογραφηθεί

σε πόζες που παραπέμπουν σε μια ιστορική προσωπικότητα ή κάποιο θέμα της προτίμησής τους.

Στο επιβλητικό και περίτεχνα διακοσμημένο κτίριο της **Όπερας**, στις αρχές Απριλίου παρουσιαζόταν ο «Φάλσταφ» του Βέρντι, ενώ θεατρικές ή μουσικές παραστάσεις με σπουδαίους ηθοποιούς ανεβαίνουν διαρκώς στο φημισμένο **Εθνικό Θέατρο**, του οποίου την καλλιτεχνική διεύθυνση είχε μέχρι πρόσφατα η Ιρίνα Μπρουκ.

ΛΙΓΗ ΙΣΤΟΡΙΑ...

Η Κιανή Ακτή κατοικήθηκε από τα πανάρχαια χρόνια, όπως αποδεικνύουν αρχαιολογικά ευρήματα από την **εποχή του λίθου** που εντοπίζονται εκεί που σήμερα βρίσκεται η παλιά πόλη της Νίκαιας. Αρχαίοι κάτοικοί της υπήρξαν οι **Λίγυρες**, αλλά και οι **Ετρούσκοι**.

Οι σημαντικότερες πόλεις της περιοχής ιδρύθηκαν από τους αρχαίους Έλληνες και συγκεκριμένα από τους **Φωκαείς** (Φώκεια της Ιωνίας), που είχαν αναπτύξει έντονη εμπορική/αποικιστική δράση στη Δυτική Μεσόγειο. Αρχικά ίδρυσαν τη **Μασσαλία** δυτικότερα, η οποία εξυπηρετούσε και τις εμπορικές συναλλαγές τους με την Ιβηρική χερσόνησο. Θέλοντας να εξασφαλίσουν την προστασία των πλοίων και των πολύτιμων εμπορευμάτων τους, ίδρυσαν ανατολικότερα κι άλλες αποικίες-σταθμούς: τη **Νίκαια**, που πιθανότατα οφείλει το όνομά της στη νίκη επί κάποιας γειτονικής πόλης, την **Αντίπολη** (Αντίμπ) που όφειλε το όνομά της στο γεγονός ότι κτίστηκε έναντι (αντί) της Νίκαιας, την **Αλαλία** (σημερινή Aleria) στην Κορσική. Οι πόλεις αυτές επικοινωνούσαν μεταξύ τους με φρουκτωρίες και αποτελούσαν τμήματα ενός οργανωμένου συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για κάθε κίνδυνο. Έτσι κατάφερε η μητροπολιτική Μασσαλία να κυριαρχήσει στη θάλασσα.

Αργότερα η Κιανή Ακτή αποτέλεσε τμήμα της **Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας**. Ακολούθησε τη μοίρα του Δυτικού Ρωμαϊκού κράτους, το οποίο κατέρρευσε από τις επιθέσεις των γερμανικών φύλων. **Φράγκοι, Λομβαρδοί, Σαρακηνοί** εισέβαλαν κατά καιρούς

στην περιοχή, και χάραξαν την ιδιαίτερη ιστορική πορεία της κάθε πόλης.

ΝΙΚΑΙΑ

Η **Νίκαια**, η «**Όμορφη**» όπως αποκαλείται από παρετυμολογία του ονόματός της “**Nice**”, εύστοχα ωστόσο, είναι η 5η μεγαλύτερη πόλη της Γαλλίας και 2η μεγαλύτερη στα παράλια της Μεσογείου μετά τη Μασσαλία.

Για αιώνες ταλαντευόταν ανάμεσα στην **ιταλική και την γαλλική κυριαρχία** για να ενσωματωθεί τελικά στη Γαλλία το 1861. Όπως είναι φυσικό λοιπόν, η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της πόλης διαμορφώθηκε από έναν συνδυασμό ιταλικών και γαλλικών στοιχείων, ο οποίος είναι εμφανέστατος στην αρχιτεκτονική, αφού Ιταλοί και Γάλλοι αρχιτέκτονες σχεδίασαν τα μεγάλα ιστορικά ξενοδοχεία, τα εμβληματικά δημόσια κτίρια, τις επαύλεις με τους κήπους αλλά και τις πιο λαϊκές γειτονιές της παλιάς πόλης με τα σπίτια στο χαρακτηριστικό χρώμα της χώρας.

Απετέλεσε στρατιωτική δύναμη, πότε κάτω από την κηδεμονία της Προβηγκίας, του βασιλείου της Σαβοΐας αλλά και της 2ης αυτοκρατορίας της Γαλλίας.

Υπέφερε από αρρώστιες και φυσικές καταστροφές, πολιορκήθηκε και κατακτήθηκε από Σαρακηνούς κι Οθωμανούς.

Στα νεότερα χρόνια, η πόλη είχε κυρίως αγροτικό και τουριστικό χαρακτήρα. Στους λόφους της καλλιεργούνται ακόμα και στις μέρες μας εξαιρετικά αγροτικά προϊόντα (μας άρεσαν ιδιαίτερα τα εσπεριδοειδή), ενώ από τα μέσα του 19ου αιώνα η φυσική ομορφιά, η πανοραμική θέα από τους λόφους προς την ακτή **Baie des Anges** («κόλπος των Αγγέλων») και το μεσογειακό κλίμα της προσέλκυσαν μαζικά τους πρώτους τουρίστες. Άγγλοι ευγενείς και μεγαλοαστοί με ασθετική κράση συρρέουν μαζικά στην πόλη τους χειμερινούς μήνες, για να επωφεληθούν από τον ήλιο χειμώνα της. Δεν τους ενδιαφέρει η θάλασσα, γι αυτό κτίζουν τα σπίτια τους στους λόφους και κυρίως στο προάστιο **Σιμιέ**, όπου βρίσκονται σήμερα το Αρχαιολογικό Μουσείο, τα μουσεία του Σαγκάλ και του Ματίς, αλλά και ίχνη του αρχαίου ρωμαϊκού οικισμού Τσεμένελουμ. Κατά μήκος της **κεντρικής λεωφόρου** του προαστίου, που κατασκευάστηκε πάνω στον αρχαίο ρωμαϊκό δρόμο, μπορεί να δει κάποιος μερικά από τα ομορφότερα δείγματα της «**Μπελ Επόκ**», μιας εποχής κατά την οποία η Νίκαια άνθησε κυριολεκτικά, από το 1871 έως το 1914 που ξεκίνησε ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος.

Στους Άγγλους επισκέπτες οφείλει το όνομά του ο κεντρικός παραλιακός δρόμος της πόλης, η **λεωφόρος Προμενάντ ντεζ Ανγκλαί** (*Promenade des Anglais* = λεωφόρος των Άγγλων). Λέγεται ότι εκείνοι είχαν την ιδέα της κατασκευής του δρόμου, όταν κάποιο βαρύ χειμώνα είχαν έρθει στη Νίκαια πολλοί ζητιάνοι. **Με την κατασκευή της λεωφόρου οι ζητιάνοι βρήκαν δουλειά και η πόλη απέκτησε μια βασική υποδομή για την ανάπτυξή της.**

Το ξενοδοχείο Νεγκρεσκό, στην *Promenade des Anglais*, έγινε θρυλικό χάρη σε μια εντυπωσιακή λίστα με διασημότητες που έμειναν εδώ. Ανάμεσα στους καλεσμένους ήταν οι Ernest Hemingway, Albert Camus, Françoise Sagan, Coco Chanel, Marlene Dietrich.

Το γλυπτό που εικονίζεται είναι αφιερωμένο στα θύματα της τρομοκρατικής επίθεσης που σημειώθηκε στον παραλιακή Promenade des Anglais το βράδυ της 14ης Ιουλίου 2016 (κατά την επέτειο της γαλλικής εθνικής εορτής), όταν ένα φορτηγό έπεσε πάνω στο πλήθος που γιόρταζε και σκότωσε 84 ανθρώπους. Εικονίζεται ένας άγγελος με ανοιγμένες τις φτερούγες του να σκύβει πάνω από το κύμα της θάλασσας, σαν να θρηνεί για τις ψυχές που χάθηκαν. Η μορφή του αγγέλου αποτελεί και αναφορά στο όνομα του θαλάσσιου κόλπου από την Αντίμπ ως τη Νίκαια, ο οποίος λέγεται «Κόλπος των Αγγέλων» (Baie des Anges).

Στους απέραντους κήπους του Jardin Albert 1er, όπου οι ανοιχτοί χώροι, οι παιδικές χαρές, τα ποικίλα φυτά από όλες τις ηπείρους της Γης και τα μοντέρνα γλυπτά συνδυάζονται αρμονικά, πετύχαμε ένα **φεστιβάλ κηποτεχνικής** στο οποίο παρουσιάζονταν σύγχρονοι **βιώσιμοι μέθοδοι**. Το γρασίδι ανανεωνόταν και το χώμα που προετοιμαζόταν να δεχτεί νέα φυτά είχε σκεπαστεί με ένα υλικό που μας θύμιζε "πέλετ", το οποίο βοηθά στην εξοικονόμηση νερού.

Ο «**λόφος του Κάστρου**» προσφέρει πανοραμική θέα στην πόλη και στη θάλασσα. Αποτελούσε τμήμα της οχύρωσης της αρχαίας πόλης, όπως δείχνουν τα απομεινάρια ενός κάστρου που υπήρχε εκεί. Στις μέρες μας χρησιμοποιείται ως πάρκο αναψυχής, καθώς διαθέτει έναν μικρό όμορφο καταρράκτη πλαισιωμένο από βλάστηση. Λίγο πιο πέρα υπάρχει ένα μικρό εβραϊκό νεκροταφείο, στο οποίο βρίσκεται η τελευταία κατοικία του **Rene Goscinny**, του Γάλλου συγγραφέα που δημιούργησε τον Αστερίξ, τον Λούκι Λουκ και τον Μικρό Νικόλα.

Στον 20ο αιώνα, όταν η πρόοδος της τεχνολογίας διευκόλυνε τα μακρινά ταξίδια και επέτρεψε την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού, η Νίκαια εξελίχθηκε σε δημοφιλή τουριστικό προορισμό. Εκεί στηρίζεται η οικονομία της.

Σήμερα είναι μια σύγχρονη πόλη με ανθρώπους ανοικτούς κι εξυπηρετικούς ... μεγάλη διαφορά από τους συνομη Παριζιάνους. Η Μεσόγειος είναι έτσι κι αλλιώς αυτή που τους ξεχωρίζει από την υπόλοιπη Γαλλία και τους φέρνει πιο κοντά σ' εμάς.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ André Masséna

Η κεντρική και πιο φημισμένη πλατεία της Νίκαιας, περιτριγυρισμένη από τις κόκκινες προσόψεις των κτιρίων, μεταξύ αυτών και των Galeries Lafayette, και σπαρμένη με ασπρόμαυρα πλακάκια είναι η καρδιά της Νίκαιας.

Φτιάχτηκε το 1840 για να συνδέσει την παλιά πόλη (Vieux Nice), με την φανταχτερή καινούρια που από το τέλος του 18ου αιώνα αποτελούσε τον αγαπημένο χειμερινό προορισμό της αγγλικής και αργότερα ευρωπαϊκής αριστοκρατίας. Από εκεί μπορείς να φτάσεις στην φημισμένη Promenade des Anglais αλλά και στην εμπορική και πολυσύχναστη λεωφόρο Jean Médecin. Δεσπόζει και φαίνεται δυστυχώς απ' όπου κι αν βρίσκεσαι ένα αμφίβολης ομορφιάς συντριβάνι αφιερωμένο στον Ήλιο. Πιο πέρα μια σύγχρονη εγκατάσταση του Ισπανού Jaume Plensa με τίτλο : "Conversation in Nice" που αποτελείται από 7 αγάλματα σε ύψος 10 μέτρων κι είναι οι ήπειροι που συνομιλούν. Το βράδυ φωτίζονται.

Είναι το σημείο αναφοράς και συνάντησης της Νίκαιας κι είναι γι αυτό πάντα γεμάτη κόσμο και χαρούμενη φασαρία.

Ποιος ήταν τέλος πάντων αυτός ο André Masséna;

Προφανώς γεννημένος στην Νίκαια το 1758, όταν η Νίκαια ανήκε ακόμα στο βασίλειο της Σαρδηνίας (μπερδεμένη ιστορία) ήταν ένας από τους 18 στρατάρχες του Ναπολέοντα.

Αναδείχθηκε και κατέκτησε το βαθμό του στρατάρχη χάρη στις ικανότητές του, την περίοδο της Επανάστασης και των επακόλουθων Ναπολεόντειων πολέμων κι όχι λόγω καταγωγής. Ήταν άλλωστε παιδί ενός εμπόρου κρασιού, κι έμεινε ορφανός πολύ νωρίς.

Λέγεται ότι ο Ναπολέων τον αποκαλούσε «Αγαπημένο παιδί της Νίκης» και τον θεωρούσε τον πιο σπουδαίο στρατιώτη του. Πέθανε το 1817 στο Παρίσι, 2 μόλις χρόνια μετά τον Ναπολέοντα και ο τάφος του βρίσκεται στο φημισμένο νεκροταφείο Père Lachaise.

Lycée Masséna

Δημόσιο Λύκειο της Νίκαιας που βρίσκεται σε χώρο που παλιά βρισκόταν μοναστήρι. Το 1792 (εποχή της 3ης περιόδου της Γαλλικής Επανάστασης) το κτίριο άλλαξε χρήση κι έγινε σχολείο. Το 1812 έγινε Λύκειο για αγόρια. Ακολούθησε την μπερδεμένη ιστορία της πόλης της Νίκαιας κι από το 1860 που η Νίκαια προσάρτηθηκε οριστικά στην Γαλλία αρχίζει η σύγχρονη ιστορία του.

Το 1944, λίγες μόνο μέρες μετά τη απόβαση των συμμάχων στην Νορμανδία 5 μαθητές συλλαμβάνονται κι εκτελούνται από την Γκεστάπο... Η 11η λουνίου τιμάται κάθε χρόνο στο σχολείο στη μνήμη των εκτελεσμένων μαθητών. Από το 1963 παίρνει το όνομα του André Masséna και υιοθετεί το σύνθημα : «οι ουρανοί είναι ανοιχτοί για όσους έχουν φτερά»

Στη γειτονιά Cimiez, βρίσκονται δύο από τα πιο ενδιαφέροντα Μουσεία. Πρόκειται για τα Μουσεία Matisse και Chagall. Και οι δύο ζωγράφοι λάτρεψαν τη Νίκαια και ζούσαν σε αυτή για μεγάλα διαστήματα της ζωής τους.

La Tête Carrée: Δεν είναι ένα απλό γλυπτό, αλλά ένα εντυπωσιακό κτήριο - γλυπτό ύψους 30 μέτρων, που φιλοξενεί την **Δημοτική Βιβλιοθήκη της Νίκαιας** και απεικονίζει ένα κεφάλι, του οποίου το πάνω μέρος αποτελείται από έναν κύβο. Το σχεδίασε ο Γάλλος καλλιτέχνης **Sacha Sosno** και συμβολίζει τη λογική που κυριαρχεί στον ανθρώπινο νου.

MONAKO

Το διεθνώς φημισμένο **Μόντε Κάρλο (συνοικία του Μονακό)** είναι ένα συνονθύλευμα από πολυώροφα κτίρια, που σκαρφαλώνουν τους λόφους "πνίγοντας" το φυσικό τοπίο, σε ένα αλλοπρόσαλλο πολεοδομικό σχέδιο εντελώς ακατάλληλο για πεζούς, αφού απουσιάζουν τα πεζοδρόμια! Από την άλλη πλευρά βέβαια προσελκύει τους λάτρεις της Formula 1, αφού είναι η πατρίδα του Grand Prix.

Το πριγκιπάτο του **Μονακό** είναι η δεύτερη μικρότερη χώρα στον κόσμο μετά το Βατικανό, αλλά και η πιο πυκνοκατοικημένη, αφού ως φορολογικός παράδεισος (μηδενικός φόρος εισοδήματος!) αποτελεί πόλο έλξης των πλούσιων. Το γεγονός αυτό πρόσφερε πλούτο στο κρατίδιο, αλλά του στέρησε τη χαρακτηριστική γοητεία της Γαλλικής Ριβιέρας.

Λέγεται ότι το όνομα Μονακό προέρχεται από τη λέξη **«Μόνοικος»**, δηλαδή «Μοναδικός Οίκος», και ότι έτσι ονομαζόταν από ένα ιερό του Ηρακλή που υπήρχε εκεί. Ίσως γι αυτό ο κύριος λιμένας του Μονακό ονομάζεται «Λιμένας του Ηρακλή». Από το 1297 μέχρι τον 16ο αιώνα η πόλη τέθηκε υπό την προστασία της γενουσιακής οικογένειας των **Γκριμάλντι**. Στη συνέχεια πέρασε στους Ισπανούς και μετά στους Γάλλους ως το 1814, οπότε ο Οίκος των Γκριμάλντι επανήλθε στην εξουσία μέχρι και σήμερα. **Επίσημη γλώσσα του κράτους** είναι η γαλλική, αλλά υπάρχει και η **μονεγάσικη** διάλεκτος, μια παλιά γενουσιακή-ιταλική διάλεκτος που ομιλείται από κάποιους κατοίκους.

Σε αντίθεση με το Μόντε Κάρλο, τη δική του φυσική ομορφιά έχει ο **Βράχος του Μονακό** που υψώνεται δίπλα στο λιμάνι, με υπέροχη θέα στη θάλασσα. Πάνω του βρίσκεται η γραφική παλιά πόλη και το βασιλικό παλάτι.

KANNEΣ

Τα αποτυπώματα των χεριών της Σάρων Στόουν και του Πολ Βερχόφεν στο πεζοδρόμιο μπροστά από τον χώρο του φεστιβάλ των Καννών.

ΑΝΤΙΜΠ

Η **Αντίμπ**, η αρχαία ελληνική Αντίπολις, εξελίχτηκε σε σημαντικό εμπορικό κέντρο της περιοχής λόγω του φυσικού της λιμανιού. Μετά από πολλές ιστορικές περιπέτειες και περιόδους αφάνειας, στα μέσα του 19ου αιώνα, ευκατάστατοι Ευρωπαίοι ανακάλυψαν την ομορφιά της και έχτισαν πολυτελείς κατοικίες.

Σήμερα η Αντίμπ είναι μια όμορφη μεσογειακή πόλη, που διατηρεί πολλά στοιχεία από το παρελθόν της, ενώ παράλληλα οι γραφικές πλατείες και τα σοκάκια της σφύζουν από ζωή και θετική ενέργεια.

Στην Αντίμπ, σε ένα μικρό σπίτι με θέα στο πέλαγος, έζησε και έγραψε ο **Νίκος Καζαντζάκης**. Αγάπησε πολύ την πόλη, ίσως γιατί η μεσογειακή ατμόσφαιρα της και οι οχυρώσεις του λιμανιού του θύμιζαν το Ηράκλειο. Οι Γάλλοι τον τίμησαν και έδωσαν το όνομά του στην μικρή πλατεία μπροστά από το σπίτι του.

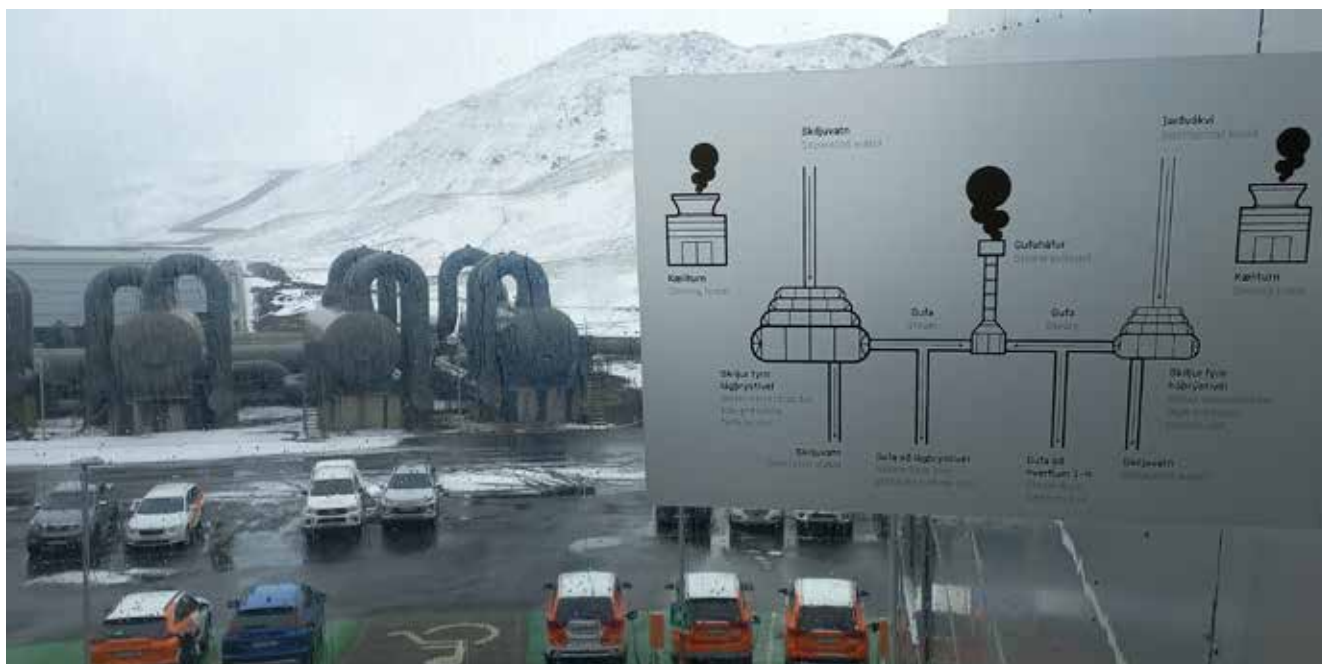
Η μετάφραση της αναρτημένης επιγραφής: «**ΕΔΩ Ο ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ (1883-1957) ΣΤΑΜΑΤΗΣΕ ΓΙΑ ΝΑ ΤΕΛΕΙΩΣΕΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ - Η ΑΝΤΙΜΠ ΠΟΥ ΕΠΕΛΕΞΕ ΗΤΑΝ ΕΠΙΣΗΣ ΕΛΛΑΔΑ**» Και ολοκληρώνει με τη γνωστή φράση του συγγραφέα: «**ΔΕΝ ΕΛΠΙΖΩ ΤΙΠΟΤΑ ΔΕ ΦΟΒΑΜΑΙ ΤΙΠΟΤΑ ΕΙΜΑΙ ΛΕΦΤΕΡΟΣ**»

Στη φωτογραφία βλέπουμε το «**Nomade**», το μνημειώδες άγαλμα του Καταλανού γλύπτη **Jaume Plensa**, να αγναντεύει την απεραντοσύνη της θάλασσας από τις επάλξεις του λιμανιού της Αντίμπ. Αποτελείται από μεμονωμένα **γράμματα**, που από μόνα τους δεν έχουν νόημα. Αποκτούν νόημα μόνο όταν συνδυάζονται με άλλα και τότε εκφράζουν από τις πιο απλές μέχρι τις πιο σπουδαίες έννοιες. Έτσι και στον ανθρώπινο πολιτισμό, ένα άτομο μόνο του έχει περιορισμένες δυνατότητες. Όταν όμως πολλά άτομα ενώνονται σε **ομάδες**, σε κοινωνίες, τότε μπορούν να δημιουργήσουν σημαντικά επιτεύγματα. Με το **Nomade** ο **Plensa** θέλησε να φτιάξει ένα γλυπτό που θα **επικοινωνεί** με τους ανθρώπους με πολλούς τρόπους. Καθώς είναι μεγάλων διαστάσεων, οι άνθρωποι μπορούν να το δουν από μακριά, αλλά μπορούν επίσης να μπουν στο εσωτερικό του κι εκείνο να τους «**τυλίξει**» **προστατευτικά**, χωρίς να περιορίζει την επαφή τους με τον «εξωτερικό» κόσμο, χάρη στα κενά ανάμεσα στα γράμματα. Ο **Jaume Plensa** είναι ο ίδιος γλύπτης που κατασκεύασε και το γλυπτό «**La Conversation**» στη πλατεία **Massena** της Νίκαιας.

CULTURE AND HERITAGE IN ICELAND A SUSTAINABLE LIFESTYLE CONNECTED WITH THE LOCAL ENVIRONMENT

Reykjavik, ΙΣΛΑΝΔΙΑ, 23-29 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2023

Η Ισλανδία βρίσκεται στον Β. Ατλαντικό ανάμεσα στις λιθοσφαιρικές πλάκες της Β. Αμερικής και της Ευρασίας. Έχει έντονη γεωλογική δραστηριότητα με μεγάλο αριθμό ηφαιστείων (περίπου 130) όπως το Hekla, Eldfell, μεγάλο πλήθος θερμοπηδάκων (Geysir) με πιο γνωστό το Strokkur, πολλούς καταρράκτες και παγετώνες. Αν και είναι μια χώρα γεωγραφικά απομονωμένη και αφιλόξενη, είναι ενεργειακά αυτόνομη. Παράγει την απαιτούμενη ηλεκτρική και θερμική ενέργεια εκμεταλλευόμενη τη γεωθερμία και την υδροηλεκτρική ενέργεια.

Η γεωθερμική ενέργεια χρησιμοποιείται με δύο βασικούς τρόπους: άμεση εφαρμογή και έμμεση μέσω παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Άμεση εφαρμογή: δραστηριότητες θέρμανσης, θερμαινόμενες πισίνες, λιώσιμο χιονιού, χθυσκαλλιέργεια, θερμοκήπια, βιομηχανική χρήση. Πολλές από τις εφαρμογές χρησιμοποιούν το νερό ως μέσο μετάδοσης της θερμότητας. Η χώρα έχει 9 γεωθερμικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής από το 2020 με μεγαλύτερο τον Hellisheidi. Είναι ο όγδοος μεγαλύτερος γεωθερμικός σταθμός στον κόσμο και ο μεγαλύτερος στην Ισλανδία. Βρίσκεται στα νοτιοδυτικά της χώρας και απέχει 25Km από την πρωτεύουσα Reykjavik. Η μονάδα έχει χωρητικότητα 303MW ηλεκτρικής ενέργειας και 200MW θερμικής ενέργειας, είναι σύμβολο της εκτεταμένης τεχνολογίας που έχει δημιουργηθεί

στον τομέα της γεωθερμικής ενέργειας της Ισλανδίας. Η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται στον σταθμό καλύπτει όλο τον πληθυσμό και παρέχει ζεστό νερό στη πρωτεύουσα. Ο σταθμός παραγωγής ενέργειας λειτουργεί από την ON Power, θυγατρική της Reykjavik Energy, που είναι δημόσια εταιρεία ενέργειας. Μοιάζει με σύγχρονη γκαλερί τέχνης ή συνεδριακό κέντρο και προσφέρει ξεναγήσεις και παρουσιάσεις σχετικά με την αιφόρο ενέργεια στο πλαίσιο της Έκθεσης Γεωθερμικής Ενέργειας. Στο πλαίσιο του προγράμματος που παρακολούθησε η ομάδα Erasmus του 4 ου Γυμνασίου Πετρούπολης, ξεναγήθηκε στους χώρους του σταθμού και ενημερώθηκε για τον τρόπο εκμετάλλευσης της γεωθερμίας, παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και τρόποι εκμετάλλευσης αυτής.

Ένα όραμα βιώσιμης ενέργειας σε λειτουργία!

Η προτελευταία χώρα που εποίκίστηκε στον κόσμο: Ισλανδία, οι απαρχές

Στο μεγάλο παραλιακό δρόμο Sæbraut στο Ρέικιαβικ, μια παράξενη, ακίνητη μορφή που στρέφεται προς τα νοτιοδυτικά τραβάει τις φωτογραφικές μηχανές. Από μακριά, μοιάζει με τη ραχοκοκκαλιά ενός αλιευτικού. Ή, το λες και ψαροκόκκαλο! Σαν έτοιμος να σαλπάρει, ο **Sun Voyager**, ο Ταξιδευτής του Ήλιου, είναι ένα γλυπτό του καλλιτέχνη Jón Gunnar Árnason, που σε μια συνέντευξή του περιγράφει τη γένεση της ιδέας του έργου ως εξής.

«Τον Μάιο του 1985, μια ομάδα καλλιτεχνών, μέλη του σκανδιναβικού καλλιτεχνικού έργου *Experimental Environment*, συγκεντρώθηκαν για να λάβουν μέρος στην Περιβαλλοντική Δράση Τέχνης *Saari-Vala* στο *Bockholm* της Φινλανδίας. Εκεί βίωσα μια αίσθηση της ιστορίας της καταγωγής των Ισλανδών.

Είχα μια παράξενη αίσθηση ότι είχα ξαναπάει σε αυτό το νησί, όταν ταξίδευα στο δρόμο μου από τη Μογγολία στην Ισλανδία, πριν από εκατοντάδες χρόνια.

Όπως γνωρίζετε, υπήρξαν εικασίες ότι οι Ισλανδοί ως φυλή προέρχονται από τη Μογγολία. Ανακάλυψα την ιστορία της μετανάστευσης τους στην Ισλανδία, η οποία έχει ως εξής: Πριν από πολλούς αιώνες, ένας πανίσχυρος πολέμαρχος, ας πούμε ότι ήταν ο Μέγας Αλέξανδρος, ζούσε στο κέντρο του γνωστού κόσμου. Έστειλε τους πιο γενναίους και πιο έμπειρους πολεμιστές του, μαζί με μερικές γυναίκες, γραμματείς και άλλους, σε μια εξερευνητική αποστολή προς τις βασικές κατευθύνσεις, το βορρά, τη δύση, το νότο και την ανατολή, για να ανακαλύψει και να κατακτήσετε νέες, άγνωστες περιοχές. Όσοι κατευθύνθηκαν ανατολικά ακολούθησαν τον ανατέλλοντα ήλιο μέχρι να φτάσουν στις στέπες της Μογγολίας. Εκεί εγκαταστάθηκαν και ζούσαν άνετα. Όσοι γραφείς συνόδευαν τους πολεμιστές αναμενόταν να τεκμηριώσουν την εκστρατεία για τον βασιλιά. Αρκετούς αιώνες αργότερα, όταν τελικά ήρθαν να εξεταστούν τα έγγραφα που έγραψαν οι γραμματείς, οι άνθρωποι ανακάλυψαν ότι είχαν άλλη πατρίδα στη δύση. Αποφάσισαν λοιπόν να μαζέψουν τα υπάρχοντά τους και να κατευθυνθούν προς τη δύση του ηλίου.

Ακολουθήσαμε τον ήλιο για μέρες και χρόνια, περπατώντας, ιππεύοντας και κάνοντας κουπί. Εμπλουτίσαμε την εμπειρία μας και η αποφασιστικότητά μας δυνάμωσε καθώς προχωρούσε το ταξίδι μας και καταγράψαμε όλα όσα είδαμε και ζήσαμε. Θυμάμαι ατελείωτα πευκο-

δάση, βουνά και καταρράκτες, λίμνες, νησιά, ποτάμια και θάλασσες πριν φτάσουμε τελικά στον ωκεανό. Στη συνέχεια, κατασκευάσαμε τεράστια πλοία και πλεύσαμε δυτικά προς τη δύση του ηλίου.

Ως αποτέλεσμα αυτής της ζωντανής εμπειρίας της συμμετοχής μου σε αυτήν την αποστολή, ενώ βρισκόμουν στο νησί της *Bockholm* στο φινλανδικό αρχιπέλαγος, χάραξα μια εικόνα ενός ηλιόλουστου πλοίου σε έναν γρανιτένιο βράχο δίπλα στη θάλασσα. Το ηλιόλουστο πλοίο συμβολίζει την υπόσχεση **μιας νέας, ανεξερεύνητης περιοχής**».

Αυτή η άστατη, δύσκολη, απομονωμένη γη ήταν έρημη και μπορούσε να διεκδικηθεί χωρίς σύγκρουση με τους υπάρχοντες κατοίκους. Στο βιβλίο των Ισλανδών, *Íslendingabók*, του Ari Þorgilsson, Άρι του Σοφού, και στο *Landnámabók*, άγνωστου συγγραφέα, βρίσκουμε πληθώρα λεπτομερειών -αν και όχι ακριβώς αξιόπιστων- για τον εποίκισμό του νησιού, με τα έτη 870 και 874 να θεωρούνται παραδοσιακά τα πρώτα της εγκατάστασης. Τι λογής ήταν αυτοί οι πρώτοι κάτοικοι; Ενώ οι γραπτές πηγές δίνουν έμφαση σε εποίκους από τη Νορβηγία, πρωτοποριακά γενετικά στοιχεία δείχνουν ότι ο ιδρυτικός πληθυσμός της Ισλανδίας προέρχεται από την Ιρλανδία, τη Σκωτία και τη Σκανδιναβία. Ο Άρι ο Σοφός αποδίδει στο δεσποτισμό του Νορβηγού πρίγκηπα Χάραλντουρ του Καλλίκομου τη μετανάστευση της νορβηγικής αριστοκρατίας στην Ισλανδία. Στο πέρασμά της, συγκέντρωσε έναν σημαντικό αριθμό γυναικών ή σκλάβων με ιρλανδοβρετανική ή σκανδιναβική καταγωγή, καθιστώντας τους προγόνους ενός σημαντικού ποσοστού του σύγχρονου πληθυσμού. Κι αυτό είναι κάτι για το οποίο οι Ισλανδοί είναι περήφανοι, ότι, δηλαδή, έτσι καθώς οι γραμματείς τους έκαναν πάντα πολύ συστηματική δουλειά, μπορούν σήμερα να χαθούν πίσω στους αιώνες και να αναζητήσουν τις προγονικές τους ρίζες ως πίσω στην Εγκατάσταση κι όλο αυτό, μέσα από το τάμπλετ ή τον υπολογιστή τους. Εντυπωσιακό!

Δuo τρία ακόμη στοιχεία σχετικά με την ιδιαίτερη αυτή χώρα και τους ανθρώπους της:

- ▶ είναι σαφές -μέσα από τοπωνύμια και αναφορές σε ισλανδικές και ιρλανδικές πηγές- ότι δεν ήταν μια γη παντελώς άγνωστη πριν την άφιξη των Νορβηγών. Ιρλανδοί ιεραπόστολοι ή καλόγεροι που ο ζήλος τους για εκχριστιανισμό άλλων πληθυσμών ή η απάρνηση της πατρίδας τους προκειμένου να ζήσουν σε άλλες χώρες για την αγάπη του Θεού, είχαν επισκεφθεί την Ισλανδία και τις Φερόες Νήσους ήδη από τον 8ο αιώνα, αν όχι νωρίτερα.
- ▶ Επίσημος πρώτος που έφτασε στην Ισλανδία με σκοπό την εγκατάσταση ήταν ο Ingólfur Arnarson γύρω στο 874 και από τότε αρχίζει η εκτεταμένη αν-

θρώπινη παρουσία σε οικισμούς στην περιφέρεια του νησιού, καθώς το -ακατοίκητο πάντα- εσωτερικό είναι παραδομένο στα ηφαίστεια και τους παγετώνες.

- ▶ Ο ιδρυτικός πληθυσμός περιελάμβανε υψηλό ποσοστό εποίκων από τις Ιρλανδικές και Βρετανικές Νήσους. Θεωρείται πιθανό ότι οι περισσότεροι έποικοι από την Ιρλανδία και τη Σκωτία ήρθαν ως σκλάβοι, κυρίως γυναίκες, για να απασχοληθούν ως οικιακές βοηθοί, ενώ αξιοσέβαστες γυναίκες από τη Νορβηγία μετανάστευσαν για να δημιουργήσουν οικογένεια. Οι πρώτες άσκησαν έντονη επιρροή στον πληθυσμό, καθώς -μεγαλώνοντας τα παιδιά-

μετέφεραν την κουλτούρα τους, κάτι που γίνεται φανερό μέσα από την προφορική παράδοση.

- ▶ Η απουσία πολιτικής οργάνωσης και θεσμών εξισορρόπησης των κοινωνικών συγκρούσεων επέτρεψε στους ανταγωνισμούς μεταξύ των οικογενειών των ξένων αποίκων να εκδηλωθούν με αυξανόμενη βιαιότητα. Οι ταραχές και η αταξία οδηγούσαν στον εφυλισμό των θεσμών της νεαρής κοινωνίας και στην ανάγκη για κανονιστική ρύθμιση.

Αυτό το τελευταίο μας οδηγεί τώρα στο παλαιότερο εν λειτουργία Κοινοβούλιο στον κόσμο, η ίδρυση του οποίου αποδίδεται στον γιο του Arnarson!

To Alþing

Και όταν η Ισλανδία κατοικήθηκε σε μεγάλη έκταση, ένας άντρας που καταγόταν από την Ανατολή και λεγόταν Ούλφλιουτσερ έφερε εδώ τους πρώτους νόμους από τη Νορβηγία κι αυτοί ονομάστηκαν στη συνέχεια νόμοι του Ούλφλιουτσερ. [...] Αυτός κατοικούσε στο Λον, στα ανατολικά. Λέγεται ότι ομογάλακτός του ήταν ο Γκρίμουρ ο Τραγογένης εκείνος που με υπόδειξη του Ούλφλιουτσερ, ερεύνησε όλη την Ισλανδία πριν συσταθεί η μεγάλη συνέλευση, το Άλθινγκι.

Ήταν γύρω στο 930 όταν έγινε αυτό που αναφέρεται ο Άρι ο Σοφός, ιδρύθηκε, δηλαδή, η εθνική συνέλευση της Ισλανδίας που διεκδικεί θέση δίπλα στην αρχαία Ελλάδα και, όπου ορίστηκε από την πολιτική φιλοσοφία η έννοια της δημοκρατίας και εφαρμόστηκαν βασικές αρχές του πολιτεύματος που χρησιμοποιούνται ακόμη και σήμερα. Το Alþing (Althing) ήταν ένα πρώιμο κοινοβούλιο για την Ισλανδία της εποχής των Βίκινγκς και καθιέρωσε πρώιμες παραλλαγές μιας δημοκρατικής κυβέρνησης. Ήταν ο βασικός θεσμός δικαιοδοτικής και νομοθετικής δραστηριότητας και κάλυπτε όλη τη χώρα, ενώ η συνέλευση ήταν ανεξάρτητη από οποιαδήποτε εκτελεστική εξουσία.

Το Þingvellir (Η πεδιάδα του Κοινοβουλίου) ήταν η τοποθεσία του Alþing κι εκεί συγκεντρώνονταν, για δεκαπέντε ημέρες το πρώτο μισό του Ιουλίου, οι τοπικοί αρχηγοί και το 1/9 των ανδρών της τοπικής συνέλευσής τους. Σκοπός τους ήταν να εγκρίνουν νόμους και να αποδώσουν δικαιοσύνη. Η σύνοδος ήταν το σημαντικότερο κοινωνικό γεγονός της χρονιάς στην Ισλανδία. Άνθρωποι που είχαν προβλήματα με το νόμο ή ήταν εμπλεκόμενοι σε δικαστικές υποθέσεις. Μεγάλες ομάδες αγροτών. Έμποροι, τεχνίτες, ταξιδευτές, παραμυθάδες, αθλητές και διασκεδαστές, όλοι αυτοί έστηναν προσωρινούς καταυλισμούς με καταλύματα σαν μεγάλες πάνινες σκηνές με ξύλινο σκελετό. Ο τόπος είναι απίστευτα ενεργειακός, με τον μεγάλο ποταμό Όχαρά να δίνει εύκολη πρόσβαση σε γλυκό νερό-λένε, μάλιστα, ότι είχε γίνει εκτροπή του νερού γι' αυτόν τον λόγο- τον καταρράκτη Όχαφσσο και τον εντυπωσιακό σχηματισμό βασάλτη που ήταν ο Βράχος του Νόμου, τη Lögberg. Μπροστά από αυτόν, ο Εκφωνητής του Νόμου που ήταν και πρόεδρος της Συνέλευσης, είχε το καθήκον να απαγγέλει φωναχτά τους νόμους που ίσχυ-

αν εκείνη τη στιγμή. Αυτός ήταν έμπειρος νομοσύμβουλος και εξηγούσε το νόμο στους συγκεντρωμένους πολίτες αλλά ήταν, επίσης, υπεύθυνος να δίνει συμβουλές για τους νόμους που ήταν σε ισχύ. Ήταν μια εποχή που δεν υπήρχε γραπτή νομοθεσία κι έτσι το αξίωμά του ήταν ιδιαίτερα σημαντικό, όσο και δύσκολο. Εκλεγόταν για τρία χρόνια, η θητεία του μπορούσε να ανανεωθεί και πληρωνόταν -το μόνο αμειβόμενο κοσμικό αξίωμα στην Ισλανδία της εποχής. Καθώς η ετήσια σύνοδος του Alþing γινόταν καλοκαίρι, και η θητεία του Εκφωνητή μετριόταν σε καλοκαίρια. Ως αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες του προς τον λαό, αμοιβόταν με 240 πήχεις χειροποίητο ύφασμα και τα μισά από τα πρόστιμα που επιβάλλονταν στις δίκες, ουκ ολίγα, μπορούμε να υποθέσουμε, αν και οι ιδιαίτερες ικανότητές των διαδοχικών Εκφωνητών στην απομνημόνευση, την ομιλία και την κρίση μάλλον άξιζαν τη μεγάλη ανταμοιβή!

Στο ίδιο μέρος θα συνεδριάζει το Alþing ως το 1798, όταν μεταφέρθηκε στο Ρέικιαβικ. Σ' αυτό διαμορφώθηκε η πολιτική ταυτότητα και η κουλτούρα των Ισλανδών που φρόντισαν να διαιωνίσουν, ενώ μετά το 1944 και την ανεξαρτησία από τη Δανία, το Alþing έθεσε τα θεμέλια για το είδος της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας που εγκαθίδρυσε η χώρα: διαμοιρασμός της εξουσίας μέσω κυβερνήσεων συνασπισμού, ισότητα, καχυποψία απέναντι στη μοναρχία, την ιεραρχία και τις αλαζονικές συμπεριφορές, ιδιαίτερα στην πολιτική σκηνή.

Σήμερα, το Althingi, το ισλανδικό κοινοβούλιο, αποτελείται από 63 βουλευτές που εκλέγονται για περίοδο τεσσάρων ετών και εκπροσωπούν έξι εκλογικές περιφέρειες. Στις γενικές εκλογές του Σεπτεμβρίου 2021 εξελέγησαν στο Κοινοβούλιο 30 γυναίκες και 33 άνδρες. Σ' ένα κατατοπιστικό πληροφοριακό φυλλάδιο που βρίσκουμε στην ιστοσελίδα του Κοινοβουλίου, διαβάζουμε τις βασικές αρχές με τις οποίες λειτουργεί το κράτος της Ισλανδίας:

«Το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Ισλανδίας βασίζεται στην αρχή ότι η εξουσία προέρχεται από τον λαό, ο οποίος εκχωρεί αυτή την εξουσία στους εκλεγμένους αντιπροσώπους του όπως ορίζει η αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Αυτά τα Μέλη του Althingi κατέχουν από κοινού νομοθετικές εξουσίες, καθώς και δημοσιονομικές εξουσίες, δηλαδή την εξουσία λήψης αποφάσεων για τις δημόσιες δαπάνες και τη φορολογία. Το δικαίωμα ψήφου μπορεί να ειπωθεί ότι είναι η βάση της δημοκρατίας στην Ισλανδία και το Althingi είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της».

Η κυβέρνηση είναι υπόλογη στο κοινοβούλιο για τις ενέργειές της και το έργο της παρακολουθείται από αυτό, το δικαστικό σύστημα είναι -εννοείται- αυτόνομο, ενώ οι συνταγματικές διατάξεις για την ελευθερία της γνώμης, την ελεύθερη έκφραση και τα δικαιώματα του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι είναι επίσης σαφείς δείκτες του δημοκρατικού συστήματος. Η φράση όμως που συμπυκνώνει την αντίληψη των Ισλανδών για το «κοινωνικό συμβόλαιο» και τη δημοκρατία είναι η εξής: **Οι αποφάσεις που λαμβάνονται στο Κοινοβούλιο έχουν αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή όλων των Ισλανδών.**

Κι αυτή η τελευταία δήλωση από την πλευρά του Κοινοβουλίου, με την ενσυναίσθηση, την ανάληψη πολιτικής ευθύνης και την δέσμευση που κρύβει αντανακλάται στο υψηλό επίπεδο ζωής που έχουν πετύχει οι άνθρωποι της Ισλανδίας, στις προοδευτικές απόψεις

τους, στη δυνατότητα του διαφορετικού να εκφράζεται και να προστατεύεται, στην άνετη, ακομπλεξάριστη συμπεριφορά τους, στην ευρεία μόρφωση και κουλτούρα τους, φέρνοντας τη χώρα στις πρώτες θέσεις παγκοσμίως σε ζητήματα υπεράσπισης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Δημοκρατίας.

Ζητήματα βιωσιμότητας και δημοκρατίας - σεμινάριο / τάξη

Μια προσέγγιση που μας αποκαλύπτει την πορεία μιας ολόκληρης χώρας και την εξέλιξή της σε παράδειγμα βιωσιμότητας, μέσα από την αυτοκριτική για τα λάθη του παρελθόντος

Βρισκόμαστε σε μια χώρα που η ελκυστικότητά της ξεπερνά την ομορφιά της, καθώς είναι μια αναγνωρισμένη, σεβαστή ηγέτιδα στην περιβαλλοντική, κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική βιωσιμότητα. Μέσα από προσεκτικές επιλογές, η Ισλανδία κατατάσσεται ανάμεσα στις πρώτες θέσεις σε πολλούς δείκτες βιωσιμότητας και βιοτικού επιπέδου, ενώ η πρωτεύουσά της, το Ρέικιαβικ -όπου και βρισκόμαστε- επαινείται συχνά για τον εναλλακτικό, χαλαρό τρόπο ζωής.

Ένας συμπαθητικός νέος άντρας μας συστήνεται στο σεμινάριο ως Ólafur Páll Jónsson, καθηγητής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Ισλανδίας με ειδίκευση στη Φιλοσοφία της Δημοκρατίας. Θα προσεγγίσει την Βιωσιμότητα, κύρια έννοια και θεματική του σεμιναρίου, προβάλλοντάς τη στην Ιστορία της χώρας του και θα τη συνδέσει με την εκπαίδευση, θεωρώντας τη βάση μιας κοινωνίας ευεξίας και άνεσης. Έχοντας επιλέξει βασικές στιγμές από την ιστορία του τόπου του, θα αναφερθεί στην παρουσία του ανθρώπου καθώς ζει μέσα στον ιστορικό χρόνο και θα εξετάσει κατά πόσο ο τρόπος ζωής και οι ενέργειές του μπορούν να έχουν το χαρακτηριστικό της βιωσιμότητας.

ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ

Η **Βιώσιμη Ανάπτυξη (Sustainable Development)**, έννοια κλειδί για τον 21ο αιώνα μετά την επέλαση του 20ου και την επιταχυνόμενη, σαρωτική των πάντων, εξέλιξη αποτελεί την κοινή αφετηρία διαλόγου όλων: των εθνικών και τοπικών κυβερνήσεων, του Δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα όπως και των μη-κυβερνητικών οργανώσεων και των απλών πολιτών. Στενά συνδεδεμένη με το περιβάλλον, η έννοια δεν περιορίζεται σε αυτό. Σε μια βιώσιμη κοινωνία, περιβαλλοντικές και αναπτυξιακές διαδικασίες συγκλίνουν με αλλαγές στα

συστήματα αξιών. Η βιωσιμότητα δεν είναι μια συγκεκριμένη, παγιωμένη ιδέα, αλλά μια εξελικτική πορεία βελτίωσης της διαχείρισης των φυσικών και ανθρωπίνων συστημάτων μέσα από την καλύτερη κατανόηση και γνώση.

Ο βασικός στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης είναι η επιβίωση του ανθρώπου και με αυτή την έννοια είναι ανθρωποκεντρική. Αποτελεί μια πορεία, μια διαδικασία του ανθρώπου για να διατηρηθεί στο πεπερασμένο οικοσύστημα της Γης, άρα, και η βιωσιμότητα μιας δραστηριότητας αφορά στην μακροπρόθεσμη παράτασή της στο μέλλον.

Τα ζητήματα που σχετίζονται με την περιβαλλοντική διάσταση της βιωσιμότητας ποικίλουν από τη ρύπανση μέχρι τη διαχείριση των φυσικών πόρων και την αντικατάσταση όσων μέτρων εφαρμόζονται με καινοτόμα και εναλλακτικά. Ο κύριος σκοπός της βιωσιμότητας εδώ είναι η ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στο περιβάλλον και, επιπλέον, η αποκατάσταση και η διαφύλαξη των φυσικών οικοσυστημάτων. Για να επιτευχθεί, το φυσικό περιβάλλον θα πρέπει να διατηρεί την πλήρη λειτουργικότητα και τη χρησιμότητά του για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Μέσα σ' αυτό, οι ανθρώπινες ομάδες καλούνται να αναθεωρήσουν τις πρακτικές τους, να στοχαστούν πάνω στην οικονομική ανάπτυξη (;) και να δεσμευτούν ότι το κέρδος δεν είναι η μόνη -κοντόφθαλμη- ανησυχία τους. Η ενίσχυση της βιωσιμότητας, υποστηρίζει -στη μεγάλη εικόνα- την ιδέα της δικαιοσύνης ανάμεσα στις γενιές, αναγνωρίζοντας ότι οι μελλοντικές έχουν το δικαίωμα στην ίδια ή καλύτερη ποιότητα ζωής με τις σημερινές.

Κι αυτό σημαίνει ότι μια σειρά από μεγάλα θέματα περικλείονται επίσης στην έννοια, ανθρώπινα και εργασια-

κά δικαιώματα, ισότητα, καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων, κοινωνική ευθύνη, μέριμνα για τα πολιτισμικά αγαθά, ευημερία.

Στο παρελθόν της Ισλανδίας, μας λέει ο καθηγητής Ólafur, η έλλειψη λογικής και αρχών βιωσιμότητας με την εξάντληση των φυσικών πόρων και την εξαφάνιση τοπικών ειδών οδήγησε σε εμφύλιες συγκρούσεις και στην ανάγκη λύσης μέσω της δημιουργίας του Alþing. Φαίνεται έτσι πολύ καθαρά πώς η διαχείριση του περιβάλλοντος σχετίζεται άμεσα με τη διαμόρφωση της οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ζωής και της ιστορίας ενός λαού.

Τρεις συνθήκες ισχύουν στη θεωρία της δημοκρατίας, αποτελώντας ταυτόχρονα και προϋποθέσεις της:

Πολιτική συνθήκη: Οι άνθρωποι μοιράζονται περιορισμένο κοινωνικό και οικονομικό χώρο.

Ηθική κατάσταση: Οι άνθρωποι είναι ευάλωτοι και ο αυτοσεβασμός τους βασίζεται στις κοινωνικές συνθήκες.

Συνθήκη εξατομίκευσης: Οι άνθρωποι ζουν και διαμορφώνουν την ταυτότητά τους ή την αυτοαντίληψη τους σε αλληλεπίδραση μεταξύ του εσωτερικού κόσμου της προσωπικής ζωής τους και του εξωτερικού κόσμου των κοινωνικών σχέσεων.

- ▶ Η πρώτη προϋπόθεση υπογραμμίζει τη **σημασία του κράτους δικαίου**,
- ▶ η δεύτερη υπογραμμίζει την ανάγκη για μια **θεσμική δομή** όπου η φροντίδα και η ευαισθησία βρίσκονται

στο επίκεντρο και κατανέμονται σε ολόκληρο τον πληθυσμό,

- ▶ η τρίτη υπογραμμίζει τη σημασία να σκεφτόμαστε τους θεσμούς ή τις πολιτιστικές συνθήκες

όχι μόνο σε σχέση με τον πλήρως ανεπτυγμένο αλλά και σε σχέση με τον **αναπτυσσόμενο πολίτη**.

Αυτό προφανώς ισχύει για το παιδί που εξελίσσεται σε ώριμο πολίτη αλλά ισχύει και για τον ενήλικα. Το καθεστώς του πολίτη δεν είναι ποτέ ολοκληρωμένο, αλλά συνεχώς υπό κατασκευή. Συνοψίζοντας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι μόνο σε μια δημοκρατική κοινωνία οι άνθρωποι θα μπορούν να μοιράζονται έναν κοινό κοινωνικό και οικονομικό χώρο και να εξελιχθούν σε ακμάζοντες πολίτες.

Πώς σχετίζονται αυτά με την εκπαίδευση; Άμεσα και σε ευθεία γραμμή. Ξεκινώντας από το παιδί που εξελίσσεται σε ώριμο πολίτη, η πολιτεότητα δεν είναι ποτέ ολοκληρωμένη, αλλά συνεχώς υπό κατασκευή. Μόνο σε μια δημοκρατική κοινωνία οι άνθρωποι θα μπορούν να μοιράζονται έναν κοινό κοινωνικό και οικονομικό χώρο και να εξελιχθούν σε ακμάζοντες πολίτες. Η μάθηση συμβάλλει στη διαμόρφωση του χαρακτήρα, μέσα από τη διαμόρφωση ταυτότητας και κοινωνικού ρόλου. Άρα, πρέπει να υπάρχει μια κατανοητή σχέση μεταξύ του εσωτερικού και του εξωτερικού μαθησιακού περιβάλλοντος που προβλέπει την ενεργό συμμετοχή στη δική μας μάθηση και στο κοινωνικό περιβάλλον.

Δημοκρατία και ανθρώπινα δικαιώματα (Lýðræði og mannréttindi), έννοιες αλληλένδετες

Όταν τίθεται ζήτημα γνώμης για την ηθική μιας κοινωνίας, σε μια δημοκρατία, οι άνθρωποι παίρνουν θέση και, επιπλέον, συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωσή της. Σε μια δημοκρατία οι πολίτες απολαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενεργοποιούνται για την προάσπισή τους και αποφασίζουν για όλα τα μεγάλα ζητήματα συλλογικά.

Η συλλογική ευθύνη, η συνειδητή στάση και η δράση θεωρούνται προϋποθέσεις της δημοκρατίας, ενώ για να αναγνωρίζεται η ανθρώπινη αξία και να προστατεύεται η υγεία και η ευεξία των παιδιών, είναι απαραίτητος ο σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθώς και η αποδοχή των ταλέντων τους και των δυνατοτήτων που έχουν για να αναπτυχθούν.

Οι δημοκρατικές αξίες, ωστόσο, δεν θα καθιερωθούν, εκτός εάν όλα τα μαθήματα και όλα τα πεδία σπουδών χρησιμοποιηθούν για το σκο-

πό αυτό. Με αυτό το σκεπτικό, **6 πυλώνες έχουν οριστεί** ως επίσημη πολιτική που καθορίζει το πρόγραμμα σπουδών και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα σ' όλη τη χώρα

συμμετέχουν στο όραμα του δημοκρατικού σχολείου, πυλώνες που αναφέρονται τόσο στις προσωπικές ικανότητες όσο και στην αξία του ανθρώπου, όχι μόνο από την πλευρά της απόδοσης στην εργασία αλλά και ως προσωπική κατάσταση. Στόχος, μια ευχάριστη όσο και πλούσια ατομική και κοινωνική ζωή, καθώς μόνο μέσα σ' ένα δημοκρατικό περιβάλλον μάθησης μπορεί να γίνει σεβαστή αυτή η διπλή κατάσταση του ανθρώπου.

- ❖ Εγγραμματισμός (και με την ευρεία έννοια της κουλτούρας)

- ❖ Δημιουργικότητα
- ❖ Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα
- ❖ Βιωσιμότητα
- ❖ Υγεία -σωματική και πνευματική- και ευεξία
- ❖ Ισότητα

Μόνο μέσα στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής διακυβέρνησης, νοείται το εκπαιδευτικό μοντέλο της χώρας. Οι στάσεις, οι αξίες και η ηθική είναι ουσιαστικοί παράγοντες της εκπαίδευσης για τη δημοκρατία και αποτελούν ταυτόχρονα εγγενές μέρος άλλων θεμελιωδών πυλώνων της εκπαίδευσης. Τα σχολεία πρέπει να καλλιεργήσουν τη στάση ότι η κοινωνία πρέπει να είναι δημοκρατική και τα άτομα να έχουν κριτική στάση και όραμα για το μέλλον.

Εμπεριέχοντας έτσι την κατανόηση της έννοιας της βιωσιμότητας, μέσα στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής διακυβέρνησης, το εκπαιδευτικό μοντέλο της χώρας διασφαλίζει τη συνέχεια και τη σταθερή πρόοδο, καθώς το βλέμμα είναι στραμμένο στο μέλλον και τις επόμενες γενιές, που απολαμβάνουν, ταυτόχρονα, με ενσυνείδητο τρόπο το παρόν.

Δυο λόγια παραπάνω για γνωριμία με τις αρχές του εκπαιδευτικού συστήματος της Ισλανδίας και αναστοχασμό για τα καθ' ημάς...

Οι 6 πυλώνες

1. Γραμματισμός

- Τα παιδιά και οι νέοι μαθαίνουν για τις δημοκρατικές κοινωνίες και πώς λειτουργούν οι θεσμοί σε αυτές.
- Τα παιδιά εκπαιδεύονται ζώντας ήδη σε μια δημοκρατία, αποκτούν ενδιαφέρον για τα Α.Δ., αναπτύσσουν αίσθημα ευθύνης και εργάζονται για την προώθησή τους.

2. Δημιουργικότητα

- Η δημιουργικότητα λειτουργεί εξισορροπιστικά απέναντι στα μονοπώλια της ενημέρωσης, της μόδας, του κυρίαρχου lifestyle των ΜΜΕ και των κοινωνικών δικτύων.
- Όταν η δημιουργική μάθηση είναι φτωχή, τότε η ίδια η έννοια της εκπαίδευσης φτωχαίνει.
- Μιλώντας για δημιουργικότητα στην εκπαίδευση, ειδικά μέσω των Τεχνών, μιλάμε ουσιαστικά για την ενσάρκωση της ισότητας μέσω δημοκρατικών πρακτικών.

3. Ισότητα

- Είναι το σχολείο ενεργά συμπεριληπτικό;
- Διευκολύνει τη συμμετοχή όλων, ιδιαίτερα όσων «διαφέρουν» από την πλειοψηφία, από γλωσσική, πολιτιστική, κοινωνική, οικονομική άποψη;
- Είναι κατάλληλο για να απαντήσει στα ερωτήματά τους, να καλύψει τις ανάγκες όλων των παιδιών και να διασφαλίσει τη σωματική, συναισθηματική, πνευματική ευημερία τους;
- Λαμβάνεται υπόψη η διάσταση του φύλου στο σχολείο;
- Προωθείται η ισότητα, στα σχολικά εγχειρίδια, στην εκπροσώπηση, στη λήψη αποφάσεων, προβλέπεται η ισότιμη συμμετοχή στις δραστηριότητες;
- Είναι το σχολείο ένα περιβάλλον ετερότητας, πλουραλισμού, ανοχής;
- Έχουν τη δυνατότητα οι νέοι άνθρωποι να προβληματιστούν και να δουλέψουν πάνω στη διαφορετικότητα;
- Ευνοείται ο διάλογος;

4. Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα

- Σχολική διοίκηση, σχέσεις των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας, διδασκαλία -τυπική και άτυπη- των Α.Δ. βοηθούν τα άτομα να οραματιστούν και να τοποθετήσουν τον εαυτό τους στο δημοκρατικό πλαίσιο που διασφαλίζει δικαιώματα και ελευθερίες.
- Η εκπαιδευτική κοινότητα έχει σαφείς αρχές και πρακτικές για την αντιμετώπιση του ρατσισμού.
- Ως δημοκρατική μικροκοινωνία, το σχολείο προάγει τη συζήτηση και την ανοιχτή υπεράσπιση.

ση διαφορετικών θέσεων, με τη δέσμευση να ελέγχεται από το σύνολο η ρητορική μίσους.

5 Βιωσιμότητα

- Η παροχή βοήθειας και η μέριμνα για τους ανθρώπους, τα ζώα και το περιβάλλον είναι επίσης μέρος της δημοκρατικής εκπαίδευσης κι έχει σημασία για όλα τα θέματα, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ανεξέλεγκτη ανθρώπινη δραστηριότητα. Παραδοσιακές δεξιότητες επιβίωσης, ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση, ολική αξιοποίηση του φυσικού κόσμου, αλλά και ανάπτυξη κοινωνικού διαλόγου και σχέσεων αλληλεγγύης όσο και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων είναι κάποια από τα πεδία εφαρμογής των αρχών της βιωσιμότητας στην πράξη.

6. Υγεία και Ευεξία

- Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου 1989), απαιτεί από τα υπογράφοντα κράτη να προστατεύουν την «κοινωνική, πνευματική και ηθική ευημερία καθώς και τη σωματική και ψυχική υγεία» όλων των παιδιών στην επικράτειά τους.
- Το δημοκρατικό σχολείο δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες και προσφέρει μαθησιακές εμπειρίες τέτοιες, ώστε το κάθε παιδί να καλλιεργεί τις απαιτούμενες ψυχοκινητικές, κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες καθώς και τη γνωστική κατανόηση ώστε να ενδιαφέρεται και να δεσμευθεί για την προσωπική αλλά και

συλλογική υγεία. Λέξεις κλειδιά οι παρακάτω: ανάπαυση, ελεύθερο παιχνίδι, ψυχαγωγία, ελευθερία σκέψης-συνείδησης-θρησκείας, ενασχόληση με πολιτιστικές και άλλες δραστηριότητες, ισότιμη πρόσβαση στην ενημέρωση και στη γνώση, συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων.

Η βιώσιμη ανάπτυξη ενός τόπου αφορά όλα τα φύλα! Ανεκτικότητα και συμπερίληψη είναι έννοιες κλειδιά για την προώθηση της βιωσιμότητας μιας κοινωνίας.

Υ.Γ. Η Ισλανδία διαθέτει ένα πλούσιο κινηματογραφικό προφίλ που δίνει ταινίες και σειρές με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον τρόπο που το παρελθόν και το παρόν προσεγγίζονται χωρίς ταμπού, με ανοιχτή κριτική και παίρνοντας θέση απέναντι σε μεγάλα ζητήματα προσωπικής, κοινωνικής και εθνικής ταυτότητας.

Στις εθνικές αφηγήσεις των Ισλανδών, υπάρχει και αυτή: στο παρελθόν, οι γυναίκες, αν και όχι σε μεγάλους αριθμούς, πρωταγωνιστούν σε σάγκες (τα ισλανδικά έπη) και μάλιστα, σε ρόλους δυναμικούς αλλά και τιμηρητικούς. Τα πράγματα άλλαξαν όταν οι Ισλανδοί πέταξαν στον θηριώδη καταρράκτη Godafoss τους παλιούς θεούς τους, ασπάστηκαν μια νέα θρησκεία, το χριστιανισμό, και απέκτησαν ξένο βασιλιά που παραμέρισε τον κοινοτικό, οριζόντιο τρόπο οργάνωσης των μικρών ή μεγαλύτερων ομάδων που κατοικούσαν στο νησί. Οι πρώτοι έποικοι, για αιώνες, δεν είχαν δεχθεί τη βασιλεία, υπάκουαν μόνο στο Νόμο, σέβονταν τον εκφραστή του (ο Εκφώνητής) και μοιράζονταν τα προβλήματα τους στην ετήσια συγκέντρωση στον Thingvellir, όπου “δεν ήταν τόσοι πολλοί οι άντρες ώστε να παραγκωνίσουν τις γυναίκες”, όπως λένε οι ίδιοι για τη χρυσή εποχή της ιστορίας τους. Όμως, ο επιθετικός χριστιανισμός που συνόδεψε την υποτέλεια στο στέμμα της Δανίας, επέβαλλε αιώνων στερεότυπα καταπίεσης. Κατά άλλους, οι πατριαρχικές δομές ήταν ο τρόπος ζωής των παλαιότερων αποίκων, οι οποίοι, ας μην ξεχνάμε, έφερναν μαζί τους γυναίκες από την Ιρλανδία και τη Σκωτία για να απασχοληθούν ως δούλες στα σπίτια τους. Η παράδοση, σε κάθε περίπτωση, διασώζει ιστορίες γυναικών και μπορεί κανείς να υποθέσει το ένα ή το άλλο για τη θέση των γυναικών στη χώρα, στο πέρασμα του χρόνου.

Λίγα στοιχεία από τη νεώτερη Ιστορία σχετικά με τα Ζητήματα Ισότητας στη μακρινή αυτή χώρα...

- **Δεύτερο μισό του 19ου αι.:** σχηματίζονται οι πρώτες οργανώσεις με επίκεντρο τις γυναίκες
- **1874:** ιδρύεται ένα γυναικείο κολέγιο στο Ρέικιαβικ, με εν μέρει χρηματοδότηση από γυναικεία κινήματα του εξωτερικού.
- **1894:** ιδρύεται η Ισλανδική Ένωση Γυναικών, η πρώτη γυναικεία πολιτική οργάνωση.
- **1911:** οι γυναίκες αποκτούν ίση πρόσβαση σε δημόσιες επιχορηγήσεις, δημόσια αξιώματα και εκπαίδευση.
- **1915:** οι γυναίκες άνω των 40 ετών μπορούν να ψηφίσουν στις εθνικές εκλογές.
- **24 Οκτωβρίου 1975:** το 90% των γυναικών στην Ισλανδία σταματούν να εργάζονται για μια μέρα κι συγκεντρώνονται διαμαρτυρόμενες στην πλατεία Austurvöllur, μπροστά στο Κοινοβούλιο.
- **2009:** η Jóhanna Sigurðardóttir, γίνεται η πρώτη

γυναίκα πρωθυπουργός της Ισλανδίας και η πρώτη ανοιχτά ομοφυλόφιλη αρχηγός κυβέρνησης της ιστορίας.

- **2020:** Νόμος για την Ισότητα, με στόχο να αποτρέψει τις διακρίσεις και να εξασφαλίσει την ισότητα και τις ίσες ευκαιρίες για τα φύλα* σε όλους τους τομείς της κοινωνίας (μισθολογική εξίσωση, ποσοτώσεις στα Δ.Σ. Εταιρειών, μέτρα για την έμφυλη βία, πολιτικές γονικής άδειας κΑ).
- **Εκλογές 2021:** 30 γυναίκες εκλέγονται στο Althingi, ποσοστό 47,6% του συνόλου των μελών του.

Η κατάσταση της ισότητας στην Ισλανδία: μερικές ακόμη σκέψεις για το σήμερα...

Έχοντας κάνει αποφασιστικά ριζοσπαστικά βήματα, η Ισλανδία έχει περάσει πλέον στην 1η θέση στην παγκόσμια κατάταξη για θέματα ισότητας. Έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό στην Ευρώπη και έχει ψηφίσει σημαντική νομοθεσία για τη διασφάλιση μιας πιο ισότιμης κοινωνίας, π.χ. για την αύξηση του αριθμού των γυναικών σε ηγετικές θέσεις και για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης.

Η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική, τόσο σε κοινοβουλευτικό όσο και σε δημοτικό επίπεδο είναι αυξημένη και το μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια. Το επίπεδο εκπαίδευσης είναι εξαιρετικά υψηλό και η ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, στην ασφάλιση και στις συντάξεις, θεσμοθετημένη. Η πράξη για τις πολιτικές γονικής άδειας που διασφαλίζουν στους άνδρες το ανεξάρτητο δικαίωμα σε ίση με τη μητέρα άδεια πατρότητας αλλάζει διαδοχικά στάσεις και πρακτικές στους γονικούς ρόλους. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας στην Ισλανδία, όπου οι γυναίκες έχουν υψηλή συμμετοχή στην εργασία και σχετικά μεγάλες ώρες εργασίας. Οι ποσοτώσεις φύλου στα διοικητικά συμβούλια εταιρειών και τα ενεργά μέτρα στον τομέα της έμφυλης βίας,

τόσο σε νόμους όσο και σε σχέδια δράσης, είναι άλλα παραδείγματα για την προώθηση της ισότητας.

Χωρίς να υποστηρίζει κανείς ότι δεν υπάρχουν ανισότητες στην ισλανδική κοινωνία, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την πλήρη μισθολογική εξίσωση, το σίγουρο είναι ότι υπάρχει μια διαφορετική αύρα που αντιλαμβανόμαστε στη χώρα. Οφείλεται αυτό στους πολλούς μπαμπάδες που βλέπουμε, με τα μωρά τους και τα καροτσάκια; Σ' εκείνον μπροστά στο παράθυρο της κουζίνας του που κόβει σαλάτα με την κόρη του, ενώ στο διπλανό παράθυρο-άλλο δωμάτιο, μια γυναίκα είναι προσηλωμένη στον υπολογιστή της; Στο ευγενικό νεαρό άτομο σε μετάβαση φύλου που μας σέρβιρε σε χαμπουργκεράδικο στα ανατολικά, με τα μακριά καλοχτενισμένα μαλλιά και το ωραίο χαμόγελο; Είναι η νεαρή που μας ξεναγεί στο Κοινοβούλιο, απλούστατα ντυμένη, με σαφείς απαντήσεις στις δύσπιστες ερωτήσεις μας για το πώς δουλεύουν τα πράγματα; Είναι η Jóhanna Sigurðardóttir, η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός της Ισλανδίας (1η Φεβρουαρίου 2009) καθώς και η πρώτη ανοιχτά ομοφυλόφιλη αρχηγός κυβέρνησης της ιστορίας; Είναι αυτό που υπάρχει σε κάθε οδηγό-σε-τι-διαφέρει-η-Ισλανδία-από-τη-χώρα-σας για τις γυναίκες που φλερτάρουν ελεύθερα, χωρίς να θεωρούνται ...ανήθικες; Είναι ο δρόμος του Ουράνιου Τόξου, πολυφωτογραφημένος στο κέντρο της πόλης; Είναι η ανοιχτή έκφραση σεξουαλικού προσανατολισμού που συναντάμε και γύρω μας;

Είναι απλώς η συμπερίληψη, θα λέγαμε, η ανοιχτή κοινωνία, όπου το άτομο στέκεται και ζει με αξιοπρέπεια, no matter what!

375,318 άνθρωποι, 85 είδη πουλιών, 80,000 άλογα, 500-800,000 πρόβατα! Μα τι χώρα!

Αγαπημένα ζώα τα άλογα, χωρίς όμως να έχω καμία εξοικείωση μαζί τους. Λίγα χιλιόμετρα έξω από το Ρέικγιαβικ, όταν αρχίζει η ύπαιθρος, αρχίζουν και τα άλογα. Σε μικρές ομάδες, δυο δυο, κάποτε ένα μόνο του, σε κάποιες περιφραγμένες φάρμες, κυρίως όμως ελεύθερα, κάτω από φωτεινούς γαλανούς ουρανούς ή μέσα στο χιόνι, τα άλογα ζωντανεύουν τις άδειες εκτάσεις αυτής της απίθανης χώρας. Όχι ιδιαίτερα μεγαλόσωμα –διαχωρίζονται αυστηρά από τα πόνου και στους Ισλανδούς δεν αρέσει να τα αποκαλούν έτσι– είναι ζώα πολύ δυνατά και με μεγάλη αντοχή, προσαρμοσμένα στις ακραίες καιρικές συνθήκες του τόπου, την ώρα που η μακραιώνη συνύπαρξή τους με τους ανθρώπους έχουν διαμορφώσει μια ήπια, φιλική προσωπικότητα. Μαύρα και λευκά, γκρι, καστανά, *raðmíno*, με λευκή χαιίτη και ουρά, δηλαδή, και χρυσό τρίχωμα, *ripto*, με μεγάλα λευκά σχέδια συνδυασμένα με άλλα χρώματα, *dun*, με ανοιχτόχρωμο σώμα, πιο σκούρα πόδια και μαύρη χαιίτη και ουρά, ζωντανεύουν τις ερημιές, προσφέροντας εικόνες που γλυκαίνουν την ψυχή.

Έφτασαν στη χώρα τον 10ο αιώνα, όταν Νορβηγοί έποικοι έφεραν μαζί τους λίγα αλλά επιλεγμένα ζώα, τα άριστα απ' όσα κατοικούσαν στη Νορβηγία κι αυτό έβαλε τα θεμέλια για την ισλανδική ράτσα αλόγων με την χαρακτηριστική καθαρότητά τους. Καμιά άλλη ράτσα δεν μπαίνει στη χώρα ενώ, αν ένα άλογο εξαχθεί, απαγορεύεται να επαναπατριστεί. Έτσι, τα ζώα παραμένουν χαρακτηριστικά υγιή και μοναδικά. Να μιλήσουμε για άλλο ένα παράδειγμα ορθής διαχείρισης του περιβάλλοντος και σεβασμού στα πλάσματα που το κατοικούν; Να προσέξουμε πόσο η λογική της βιωσιμότητας εξασφαλίζει τη συνέχεια της ράτσας μέσα στο χρόνο; Να παρατηρήσουμε –με κάποιο σκεπτικισμό– πόσα ζώα υπηρετούν σήμερα τον τουρισμό, καθώς δεκάδες εκδρομές, κοντινές και μακρινές προσφέρονται όπως και επισκέψεις σε φάρμες που εκτρέφουν πολλά από αυτά;

Μα τι τα κάνουν τόσα άλογα, είναι η εύλογη ερώτηση. Πολλά χρησιμοποιούνται ακόμη σε αγροτικές εργασίες ή για μεταφορές, παλαιότερα ήταν το μόνο μεταφορικό μέσο. *Þarfasti Þjónninn*, τον πιο χρήσιμο υπηρέτη αποκαλούσαν το ζώο οι Ισλανδοί. Στη δεκαετία του 1900, όταν άρχισαν να χρησιμοποιούν άμαξα, τα άλογα χρησιμοποιούνταν ως υποζύγια. Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, που τα τρακτέρ ήρθαν στην Ισλανδία, περιόρισαν τη χρήση του ζώου για τις βαριές δουλειές, ενώ το αυτοκίνητο που έφτασε στη χώρα περίπου

την ίδια εποχή, έκανε ακόμη λιγότερη την ανάγκη για άλογα στη μεταφορά. Τότε οι άνθρωποι άρχισαν να τα εκτρέφουν ως άλογα ιππασίας και σήμερα το ισλανδικό άλογο είναι ένα από τα πιο δημοφιλή και ευέλικτα ζώα ιππασίας στον κόσμο, φημισμένο για ένα ακόμη ιδιαίτερο στοιχείο του, καθώς έχει πέντε βηματισμούς, αντί για τρεις που είναι οι συνηθισμένοι στις περισσότερες ράτσες.

Τα συναντήσαμε διάσπαρτα σε όλες τις εξοχές. Τα ζώα μοιάζουν ευτυχισμένα: ανενόχλητα και χαλαρά, απλώς ζουν στον τόπο τους! Παρατηρώντας τα, δεν μπορείς να μη νιώσεις ευγνωμοσύνη που βλέπεις αυτή τη φυσικότητα, την ελευθερία, την αίσθηση ότι κάπου σ' αυτόν τον πλανήτη, δεν κυριαρχεί ο άνθρωπος, δεν εκμεταλλεύεται τα πάντα, δεν περιορίζει όλα τα πλάσματα κατά τις ορέξεις και την απληστία του...

Μόνο μία φορά και από απόσταση είδαμε **πρόβατα** σ' αυτό το ταξίδι. Ήταν ακόμη νωρίς, τέλος Απριλίου, και τα 500,000 πρόβατα της χώρας βρίσκονται συγκεντρωμένα σε σταύλους. Τεράστιες μπάλες σανού, καλυμμένες με λευκά πλαστικά σε απομονωμένες φάρμες υποδηλώνουν την παρουσία τους κάπου εκεί. Ήρθαν στην Ισλανδία με τους αποίκους από τη Νορβηγία κατά τον 9ο και 10ο αιώνα και όπως και το άλογο, αποτελεί τη μοναδική ράτσα του τόπου με απαγόρευση της εισαγωγής άλλων. Μεγαλόσωμα και με διπλό τρίχωμα, εσωτερικό, κοντό και χίλιες φορές απαλό, εξωτερικό, μακρύ, σκληρό κι αδιάβροχο, αφού γεννηθούν τα νέα αρνιά το Μάιο κι ο αριθμός τους προσεγγίσει τα 800,000, αφήνονται ελεύθερα να βοσκήσουν στα ορεινά βοσκοτόπια σε όλη τη χώρα κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Το Σεπτέμβριο έρχεται η ώρα του *Smölu*, της συγκέντρωσης των προβάτων, που πραγματοποιείται με συνεργασία πολλών κτηνοτρόφων κι εξελίσσεται σε γιορτή, συνεχίζοντας μια παράδοση αιώνων, που πρόσφατα αρχίζει και εντάσσεται στις προτεινόμενες ξεχωριστές δραστηριότητες για τουρίστες.

Παραδοσιακό, γκουρμέ φαγητό στην Ισλανδία, το αρνί δίνει εύγευστα αλλαντικά και πλούσια πιάτα, ενώ, παραδόξως, και το γνωστό από την ελληνική κουζίνα «κεφαλάκι» αποτελεί περιζήτητη λιχουδιά για τους ντόπιους. Όσο για το μαλλί του, αξιοποιούνταν από τα πρώτα χρόνια του εποικισμού της χώρας. Με συνδυα-

σμό εσωτερικών και εξωτερικών ινών, σε ποικιλία φυσικών χρωμάτων, δίνει το περίφημο μάλλινο πουλόβερ, το Loraþreysa με τα χαρακτηριστικά σχέδια, καθώς και μια σειρά από αξεσουάρ για το κρύο, γάντια, κάλτσες, σκουφούς, κορδέλες, αλλά και θαυμάσιες κουβέρτες που κρατάνε τα παραδοσιακά σχέδια, μια αληθινή τέχνη!

Περίπου 85 είδη πουλιών φωλιάζουν ή εντοπίζονται τακτικά στην Ισλανδία, αν και περίπου 330 είδη έχουν καταγραφεί να επισκέπτονται τη χώρα από την ανθρωπινή εγκατάσταση εδώ. Αν και ο αριθμός διαφορετικών ειδών πτηνών είναι σχετικά χαμηλός σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οι τεράστιοι πληθυσμοί κάθε είδους τον αντισταθμίζουν. Γλάροι και γλαρόνια, κοράκια, πάπιες, κύκνοι, αετοί και γεράκια, τα περίφημα ruffins κι ένα σωρό άλλα που γνωρίζουν οι λάτρες της παρατήρησης πτηνών, προσφέρουν θαυμάσιο θέαμα και υπενθυμίζουν την αγαστή σχέση των ντόπιων με το περιβάλλον. Κάποια πουλιά, όπως τα αρκτικά γλαρόνια, καλύπτουν ως και 80,000 χιλιόμετρα σε όλο τον κόσμο σ' ένα χρόνο, ταξιδεύοντας νότια μέχρι τη Ν. Αφρική ή την Ανταρκτική. Το ταπεινό κοράκι, το «krummi», ένα από τα λίγα πουλιά που παραμένουν στην Ισλανδία όλο το χρόνο, κατέχει ιδιαίτερη θέση στην παράδοση, στη μυθολογία και στην ιστορία της χώρας: ο μεγάλος θεός της σοφίας Odin είχε δύο κοράκια, τον Huginn και τον Muninn («Σκέψη» και «Μνήμη»), που ταξίδεψαν σε όλο τον κόσμο για να συγκεντρώσουν πληροφορίες και του ψιθύριζαν, ότι είχαν μάθει στα αυτιά του. Επιπλέον,

ο πρώτος ταξιδιώτης που ξεκίνησε να βρει την Ισλανδία και της έδωσε το όνομά της, ήταν ο Hrafn-Floki (Raven-Floki), ο οποίος χρησιμοποίησε κοράκια για ναυσιπλοΐα για να βρει το νησί.

Ειδικόι χάρτες κυκλοφορούν -πολλοί διατίθενται δωρεάν- ενώ εκπαιδευτικά προγράμματα εξασφαλίζουν τη συνέχεια. Στους χάρτες σημειώνονται σημεία παρατήρησης, όπου συγκεντρώνονται μεγάλοι πληθυσμοί, κυρίως από το Μάιο ως το Σεπτέμβριο: παράκτιες τοποθεσίες με χιλιάδες πουλιά, αλλά και αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένου του Ρέικιαβικ, ειδικά γύρω από τη λίμνη Tjornin στο κέντρο της πόλης, ενώ μεγάλη βιοποικιλότητα υπάρχει στα υψίπεδα και τα βουνά. Απολαύσαμε πουλιά στη λίμνη του Ρέικιαβικ, αλλά και στη χερσόνησο Snaefellsnes, ενώ περάσαμε δίπλα από φωλιές ruffins, χωρίς να τα εντοπίσουμε στη Reynisfjara, τη Μαύρη Παραλία, καθώς -τέλη Απριλίου- δεν είχε αρχίσει ακόμη η περίοδος μαζικής άφιξής τους στη χώρα. Χαρακτηριστικές εικόνες που έμειναν στη μνήμη, οι γλάροι και οι πάπιες στην Glacier Lagoon (Jökulsárlón), που οι κραυγές και η κίνησή τους διακόπτουν στιγμιαία τη γαλάζια, παγωμένη ακινησία του απόκοσμου τοπίου, η λευκή πέρδικα πάνω στο χιόνι στον επιβλητικό καταρράκτη Godafoss, το πλήθος των γλάρων και αρκτικών γλαρονιών στα βασαλτικά βράχια που χτυπιούνται από τον Ατλαντικό στο τέλος της χερσονήσου Snaefellsnes, οι πάπιες που μας ακολουθούσαν για νόστιμες μπουκιές πολύσπορου ψωμιού στη λίμνη Tjornin, ενώ αγνοούσαν επιδεικτικά, το -φτηνότερο- λευκό ψωμί που τους έριχναν άλλοι περιπατητές!

Υπάρχουν χρώματα στην Ισλανδία;

Τα σπίτια αυτού του τόπου έγιναν αμέσως αγαπητά. Λιτές οι γραμμές τους, στέγες από λαμαρίνα, όπως ντύνονται συχνά και οι τοίχοι, αλλού ξύλινες ταύλες -το τούβλο σπανίζει εδώ- τσιμέντο, χρώμα και ...χρώμα σε άπειρους συνδυασμούς. Τα χωριά και οι κωμοπόλεις αποκαλύπτονται από το χρώμα που εμφανίζεται σ'ένα τοπίο, μπορεί κι απολύτως, μονότονο. Αγρότοποι, φάρμες που στέ-

κουν μόνες τους. Ακόμη η αίσθηση είναι χειμωνιάτικη. Πολλά σπίτια, όμως, στην πρωτεύουσα αλλά και στις μικρότερες πόλεις έχουν κήπο και το καλοκαίρι φουρντώνουν δέντρα που εμείς, στο τέλος του Απριλίου, τα βλέπουμε ίσα ίσα μπουμπουκιασμένα, με τα πρώτα φύλλα. Τα πρώτα λουλούδια προσθέτουν χαριτωμένες πινελιές.

Στην πρωτεύουσα, τα κτίρια τοποθετημένα σε ευθυγραμμισμένους δρόμους, σαν τα σπιτάκια της Μονόπολης. Ζωηρά κόκκινα, κίτρινα, πράσινα, μπλε, αλλού γκριζα και λευκά, τολμηρά μαύρα, παλ χρωματικοί συνδυασμοί αλλά και τελείως ανορθόδοξοι. Τα οικιστικά σύνολα δείχνουν χαριτωμένα και παιχνιδιάρικα. Ψυχολογική ανάγκη για να αντιμετωπιστούν οι ακρότητες της φύσης με τα σκοτεινά ηφαιστειογενή χώματα ή όταν όλα καλύπτονται από χιόνι; Κατάλοιπο της παλιάς «αναρχικής» αρχιτεκτονικής των προγόνων που έχτιζαν όπου και όπως έβρισκαν; Χιούμορ; Η αίσθηση του παιχνιδιού κυριαρχεί στη χρωματική παλέτα. Το αποτέλεσμα είναι ανατρεπτικό κι ευχάριστο!

Περπατήσαμε στην αριστοκρατική όχθη της λίμνης στη συνοικία **Melkot**, όπου συναντάμε κάποια από τα ωραιότερα σπίτια της πόλης, εντυπωσιακά λευκά, με μεγαλύτερα κήπους και απροσδόκητα γλυπτά. Περπατήσαμε και σε άλλες γειτονιές, με σπίτια λιγότερο φροντισμένα ή άλλα πιο απλά, πιο μεσοαστικά, θα λέγαμε, και χαζέψαμε ατέλειωτες λεπτομέρειες.

Στα παράθυρα -χωρίς πανζούρια- δαντελωτές κουρτίνες που σταματούν ως ένα σημείο που επιτρέπει

την τοποθέτηση στο εσωτερικό περβάζι μιας σειράς ετερόκλητων αντικειμένων από τη ζωή της οικογένειάς και ανάλογα με την ...αισθητική της.απαραίτητες οι βαριές κουρτίνες για να κλείνουν απέξω τη συνεχόμενη ηλιοφάνεια των καλοκαιρινών μηνών, όταν η ύπαιθρος απειλεί το μυαλό. Η εσωτερική διακόσμηση σε απαλούς τόνους κι απλές γραμμές, το γνωστό χαλαρό σκανδιναβικό στυλ. Τα εξωτερικά περβάζια με κλίση για το χιόνι. Πολλές μεγάλες τοιχογραφίες ζωηρεύουν τις εντυπώσεις. Εκτός από το τοπίο και τα οικιστικά σύνολα της χώρας, τα σπίτια αποτελούν πεδίο λαμπρό για φωτογράφιση!

ΑΣ ΓΝΩΡΙΣΤΟΥΜΕ ΛΙΓΟ ΚΑΛΥΤΕΡΑ...

Είναι «ψυχρός» -ως Βόρειος και απομονωμένος- ο ισλανδικός λαός;

Καιρός που αλλάζει κάθε μισή ώρα. Δρόμοι που διασχίζουν έναν χιονιά και συνεχίζουν με καταγάλανο ουρανό. Αχανείς εκτάσεις παλιάς στερεοποιημένης λάβας, κοκκινόμαυρης, ολόμαυρης, κίτρινης, σε όλους τους γήινους χρωματισμούς μιας αρχέγονης πετρώδους ακινησίας. Απρίλιος και η μεριά της Δύσης δεν σκοτεινιάζει ποτέ ενώ στην άλλη μεριά έχει ήδη ξημερώσει στις 4. Το καλοκαίρι, ο ήλιος στέκεται πάνω στον ορίζοντα, μόνο κατ' όνομα μεσονύχτιο, το φως ισχυρό. Το χειμώνα, η μέρα ισοδυναμεί με το ημίφως, για λίγες μόνο ώρες, δύσκολο να το φανταστεί και να προσαρμοστεί το μεσογειακό μυαλό και σώμα. Μέσα στις ακρότητες κινούνται οι άνθρωποι του τόπου, πλέον και οι τουρίστες, εξαπλάσιοι του πληθυσμού. Στην ύπαιθρο, τα χωριά δεν αριθμούν πάνω από 10-15 σπίτια, ο ένας οικισμός μπορεί να είναι και δύο ώρες μακριά από τον άλλο, στην περίμετρο του νησιού.

«Οι χειμώνες είναι πολύ μεγάλοι, το ίδιο και η απομόνωση, δεν είχαμε πολλά να κάνουμε κι έτσι, λέγαμε ιστορίες». Διαβάζουν πολύ, γράφουν βιβλία, το βράδυ των Χριστουγέννων, ανταλλάσσουν οπωσδήποτε κι ένα βιβλιοκαι κάθονται μαζί, ξεφυλλίζοντας τα δώρα τους. Στα μυθιστορήματά τους -εσωστρεφή και μυστηριακό- τόπος και οι παραξενιές του καθορίζει τις μοίρες των ηρώων, σημαδεύει τις επιλογές τους, γίνεται πρωταγωνιστής, δεν είναι μόνο πλαίσιο ούτε εξυπηρετεί στενά το σκηνικό της ιστορίας.

Είναι ψυχρός ο ισλανδικός λαός; Είναι αυτό που ταιριάζει στον τόπο να είναι, έχοντας αποφασίσει από πολύ παλιά, από τις πρώτες οικιστικές προσπάθειες, ότι, αν θέλουν να εποικίσουν αυτό το νησί, αυτο θα γίνει μόνο με τους όρους του περιβάλλοντος, όχι ενάντια, αλλά συμπλέοντας. Περηφανεύονται ότι είναι σκληραγωγημένοι, είναι μεγαλόσωμοι άνθρωποι (δεν γίνεται να μην σκεφτείς τοστερότυπο για τους Βίκινγκς!) έχουν λευκό δέρμα και ξανθά μαλλιά, κάποιοι άντρες τραβάνε ιδιαίτερα την προσοχή με μακριές χείτες και πυκνές βιβλικές γενειάδες. Αγαπάνε να συναντιούνται σε πισίνες και υπάρχει μια τέτοια σε κάθε κωμόπολη ή μεγαλούτσικο

χωριό της επαρχίας, ενώ όλα τα ενοικιαζόμενα δωμάτια αναφέρουν στην περιγραφή τους πού υπάρχει η κοντινότερη πισίνα ή πόσο απέχει κάποιο από τα θεαματικά λουτρά , όπως η Blue, η Sky, ή η Secret Lagoon. Παρέες ολόκληρες κάθε ηλικίας, παππουδογιαγιάδες με τα εγγόνια τους, ζευγάρια ή μόνες/οι/@ τους , περνάνε χρόνο σε θερμά νερά, με δραστηριότητες ή απλώς χαλαρώνοντας και συζητώντας. Χώροι με πισίνες κολύμβησης, υδρομασάζ, σάουνα, ρηχές γούρνες για ψιλή κουβέντα, παγωμένη πισίνα για να κλείσει ο χρόνος του πολύωρου λουτρού, όλα εξυπηρετούν κάθε ανάγκη και διάθεση.Χωρίς σεμνοτυφία, πριν και μετά τις πισίνες, κάνουν ντους γυμνές/οί/@.

Η ζωή φαίνεται να κυλά καλοκουρδισμένη, με τα βασικά ζητήματα επιβίωσης να είναι εξασφαλισμένα από το κράτος: ηλεκτρισμός, θέρμανση, ζεστό νερό είναι φτηνότερα κι από μια σύνδεση στο ίντερνετ, μας είπαν, στοιχεία που δημιουργούν ζεστά εσωτερικά περιβάλλοντα και θαλπωρή, ενώ δεν υποφέρει κανείς από αδυναμία να καλύψει αυτές τις βασικές ανάγκες, όπως έχει συμβεί σε άλλα μέρη του κόσμου, και σε μας, μέσα από την τελευταία μακροχρόνια οικονομική κρίση. Οι άνθρωποι κινούνται χαλαρά αλλά η οργάνωση και η μεθο-

δικότητα γίνονται φανερές στην καθημερινότητα της πόλης σε έργα και κατασκευές, εργασίες που εκτελούνται γρήγορα, στο δρόμο οι τρύπες για τις υποδομές ανοίγουν και κλείνουν σε μια δυο μέρες, τα πεζοδρόμια δεν παγώνουν ποτέ με σωλήνες γεωθερμίας που περνούν από κάτω να μην αφήνουν το χιόνι να παγώσει, γερανοί πάνω από το Ρέικιαβικ κουβαλούν υλικά στις οικοδομές που υψώνονται χωρίς να παρεμποδίζεται η κυκλοφορία. Με πάρα πολλά ηλεκτρικά αυτοκίνητα και χωρίς ...κουλτούρα κόρνας, η πρωτεύουσα έχει χαρακτηριστική ησυχία. Πολλά πατίνια και ποδήλατα, ευχάριστο περπάτημα, διαβάσεις, άπειρος σεβασμός για τους πεζούς ανθρώπους, τα πιτσιρίκια χωρίς να τα κρατάνε από το χέρι ακολουθούν ελεύθερα, όμως είναι σίγουρο ότι τα αυτοκίνητα θα «κοκκαλώσουν» εκεί που πρέπει.

Είναι αυτά στοιχεία ψυχρότητας; Το θερμό ταπεραμέντο (μας) ταυτίζεται με τις δυνατές φωνές, την αδιαφορία για το ποιος κινείται γύρω, τα μισοτελειωμένα έργα υποδομών που χρονίζουν; Με τους γονείς που τρέμουν ν' αφήσουν τα παιδιά τους ελεύθερα, εμφυσώντας τους τελικά τον φόβο και την αδεξιότητα; Με τους μαγαζάτορες που θα κάνουν βαθιά υπόκλιση στα τουριστικά κύματα, μουρμουρίζοντας πίσω από τα δόντια τους και χαμηλώνοντας τραγικά την ποιότητα των παρεχόμενων αγαθών και υπηρεσιών;

Κοινωνία ανοχής στη διαφορετικότητα, ισότητας και συμπερίληψης η ισλανδική, μιλάει, γελάει, διασκεδάζει πολύ. Όπου και όταν θελήσαμε να σπάσουμε τον (ισλανδικό) πάγο, δεν δυσκολευτήκαμε. Χωρίς υπερβολικές διαχύσεις και φλυαρία, δεχθήκαμε ευγένεια, εξυπηρετική διάθεση, προθυμία να μας ενημερώσουν για τον τρόπο ζωής και τις συνήθειές τους, κι αυτά με καλές δόσεις ισλανδικού (τύπου βρετανικού) χιούμορ.

Επιπλέον, καταναλώνει μεγάλες δόσεις **αλκοόλ** –που πωλείται σε εξουσιοδοτημένα, εποπτευόμενα από το κράτος καταστήματα- χορεύει, γυρνοβολάει στους νυχτερινούς δρόμους του κέντρου ως τα ξημερώματα, εκτονώνεται, υπό την διακριτική αλλά σταθερή παρουσία της –άοπλης- αστυνομίας. Το Ρέικγιαβικ φημίζεται για τα νεανικά πάρτυ του ενώ τα βράδια της Παρασκευής και του Σαββάτου είναι αφιερωμένα στο **rúntur**, που σημαίνει «κυκλική βόλτα»: στις μικρές επαρχιακές πόλεις και τα χωριά, η νεολαία για να σκοτώσει την ανία των χειμωνιάτικων μηνών με τις σχεδόν ατέλειωτες νύχτες, παίρνει τ' αυτοκίνητα και κάνει κύκλους στους τοπικούς δρόμους, σταματώντας σε πάρκινγκ για να συναναστραφεί. Στο Ρέικγιαβικ, το **rúntur** έχει τη σημασία της βόλτας στις **ruib**, ιδιαίτερα γύρω από την **Laugavegur**, τον κύριο εμπορικό δρόμο της πόλης και οι/τα ίδιοι/ες/@ είναι οι πρώτοι που θα παραδεχθούν ότι πίνουν πολύ.

Κι όσο για ζητήματα κουλτούρας, κάθε μήνας έχει το **φεστιβάλ** του με κάθε μορφή καλλιτεχνική έκφραση. Εικαστικά, βιβλίο*, θέατρο, άφθονη **μουσική** διανθίζουν τις σκοτεινές μέρες ή τις ολόφωτες νύχτες των δύο βασικά εποχών, χειμώνα και καλοκαιριού που η πρώ-

τη μέρα του γιορτάζεται την πρώτη Πέμπτη μετά τις 18 Απριλίου (!) φέτος στις 20 που ήταν και η πρώτη μέρα μας στη χώρα. Μια μέρα που τα πάντα είναι κλειστά, ο κόσμος κάνει εκδρομές και τα παιδιά απολαμβάνουν τη σχολική αργία, με κοντομάνικα μπλουζάκια, περιπλανώμενα, παίζοντας και φωνασκώντας, αψηφώντας το κρύο που εμάς μας υποχρεώνει να φοράμε ισοθερμικά εσώρουχα, σκούφους και γάντια!

Τα τελευταία χρόνια πολλές νεαρόκοσμος πηγαίνει από την Ελλάδα στην Ισλανδία για να δουλέψει κυρίως στην εστίαση και σε άλλες θέσεις που εξυπηρετούν τον **τουρισμό**, τομέα που ο ισλανδικός λαός βλέπει να αυξάνεται ραγδαία κι αυτό αποτελεί μια νέα πρόκληση για τον τρόπο ζωής τους και για ό,τι ονομάζεται βιώσιμη ανάπτυξη. Υποθέτουμε ότι θα τα καταφέρει να διαχειριστεί τα πλήθη που συρρέουν στη χώρα, ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες για να αλώσουν έναν ακόμη τόπο που όμως έχει σαφώς οριοθετήσει τις αξίες, τις συνήθειες και τους κανόνες του και δεν αφήνει περιθώρια να αγνοήσει κανείς το πλαίσιο. Κι απ' αυτή την άποψη, είναι μάλλον καλύτερα να διατηρήσουν τη φήμη τους οι άνθρωποί του, περί ψυχρότητας, για να μην «κάψουν» τον απίθανο τόπο τους και κυρίως, τον ίδιο τους τον εαυτό.

Μια θετική, ανθεκτική άποψη για τη ζωή!

Με γενιές δυσκολιών όπως ο τρομερός καιρός, η φτώχεια και οι ηφαιστειακές εκρήξεις, οι Ισλανδοί έμαθαν να υιοθετούν μια ανθεκτική άποψη, που δείχνει ότι μερικές φορές, είναι καλύτερο να αφεθούμε στη δυναμική των πραγμάτων και να κοιτάξουμε θετικά προς το μέλλον: **«beta reddast»**, κάτι σαν εθνική ατάκα, που συνοψίζει τον τρόπο με τον οποίο φαίνεται να προσεγγίζει αυτός ο λαός τη ζωή, χαλαρή στάση και λεπτή αίσθηση του χιούμορ. Η Ισλανδία στο παρελθόν ήταν ένα εξαιρετικά δύσκολο μέρος για να ζεις. Και η Ισλανδία του παλιού δεν ήταν τόσο πολύ καιρό πριν. *«Δεν έχει περάσει πολλές καιρός από τότε που ήμασταν μια κοινωνία αγροτών και ψαράδων, και οι εποχές και οι σκληρές συνθήκες που ζούσαμε είχαν τον απόλυτο έλεγχο της ζωής μας»*, λέει η **Audur Ösp**, ιδρύτρια και ιδιοκτήτρια της επιχείρησης ταξιδίων και του ταξιδιωτικού blog **IHeart Reykjavik**. Η ιστορία της χώρας είναι γεμάτη από ιστορίες εποχών που δεν μπο-

ρούσες να πεις **«beta reddast»**, λέει και η συγγραφέας **Alda Sigmundsdóttir**, όπως το 1783 με την έκρηξη του ηφαιστείου Λάκι που σκότωσε το 20% του πληθυσμού των 50.000 ατόμων, καθώς και το 80% των προβάτων τους, τα οποία ήταν ζωτικής σημασίας πηγή τροφής σε μια χώρα με λίγη γεωργία. Υπήρχαν καταιγίδες που σάρωσαν και βύθισαν τις ανοιχτές βάρκες που χρησιμοποιούνταν για ψάρεμα, εξαλείφοντας μεγάλο μέρος των ανδρικών πληθυσμών ολόκληρων χωριών. Τα πράγματα ήταν τόσο άσχημα που ακόμη και μέχρι τον 18ο αιώνα, σύμφωνα με την **Sigmundsdóttir**, το 30% των μωρών πέθαιναν πριν συμπληρώσουν το έτος...

Ακόμη και σήμερα, η χώρα είναι υπόδουλη στις δυνάμεις της φύσης: η γη ξεφυσά ατμούς και **ξερνά λάβα και τέφρα**, (πιο πρόσφατη έκρηξη στις 11 Ιουλίου 2023, ηφαίστειο Φάγκρανταλσφιάτλ), θερμές πηγές εμφανίζονται σε όλη την έκτασή της, καταρράκτες μουγκρίζουν, οι τεκτονικές πλάκες απομακρύνονται περίπου 3 εκατο-

στά το χρόνο, προκαλώντας συνεχείς μικροσεισμούς. «Όταν ξαφνικά αρχίζει να χιονίζει τον Αύγουστο, όπως συνέβη στο βορρά πριν από μερικά χρόνια, πρέπει να αφήσετε τα πάντα και να βγείτε έξω και να σώσετε τα ζώα σας. Ή, όταν υπάρχει μια ηφαιστειακή έκρηξη που διακόπτει τις πτήσεις σε όλο τον κόσμο και αφήνει ένα σωρό ανθρώπους εγκλωβισμένους στην Ισλανδία, πρέπει να σκεφτείτε για τον εαυτό σας και να καταλάβετε τι να κάνετε. Δεν θα μπορούσαμε να ζήσουμε σ' αυτό το περιβάλλον χωρίς ένα συγκεκριμένο επίπεδο πεποίθησης ότι τα πράγματα θα λειτουργήσουν με κάποιο τρόπο, όσο σκληρά φαίνονται αυτή τη στιγμή», λέει η Ösp. «Το *bedda redast* αντιπροσωπεύει μια κάποια αισιοδοξία που έχουν οι Ισλανδοί και αυτή την ανέμελη στάση που συνορεύει με την απεισκευσία. Μερικές φορές τα καταφέρνουμε, μερικές φορές όχι, αλλά δεν το αφήνουμε να μας εμποδίσει να προσπαθήσουμε. Δεν είναι ότι είμαστε παρορμητικοί ή ανόητοι. Απλώς πιστεύουμε στις ικανότητές μας να διορθώνουμε πράγματα. Με τις συνθήκες που ζούμε, συχνά αναγκαζόμαστε να κάνουμε το αδύνατο δυνατό». Και με γνώμονα την ιδέα αυτή, που έχει εμφυσηθεί στην ισλανδική κουλτούρα ανά τους αιώνες, σε πολλές περιπτώσεις έχουν αποδείξει οι Ισλανδοί ότι το κάνουν αυτό, με πιο άμεσο παράδειγμα κι αυτό που ενδιαφέρει εμάς τους επισκέπτες, την προσέλκυση εκατομμυρίων τουριστών και την μετατροπή ενός μόλις κατοικήσιμου βράχου σε έναν κορυφαίο ταξιδιωτικό προορισμό, γεγονός που αποτελεί, όπως αναφέρθηκε αλλού, μια μεγάλη πρόκληση για τη βιωσιμότητα. Αλλά... **þetta reddast!**

Αποχαιρετώντας

έναν τόπο

μαγεμένο...

Nice France

Απρίλιος 2023

Εκπαίδευση 2021-2023 IKY

48 Στοιχεία Περιφερειών

ISLANDIA, 23-27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2023